

1990-2020 döneminde Türkiye’de hırsızlık, yağma ve dolandırıcılık suçlarından hapse giren mahkûmların coğrafi analizi
A geographical analysis of prisoners imprisoned for theft, looting and fraud crimes in Turkey in the period 1990-2020

Gönderim Tarihi / Received: 27.05.2023

Hüseyin ŞAHBAZ¹

Kabul Tarihi / Accepted: 03.12.2023

Doi: [10.31795/baunsobed.1303379](https://doi.org/10.31795/baunsobed.1303379)

ÖZ: Bu çalışmada 1990-2020 döneminde Türkiye’de hırsızlık, yağma ve dolandırıcılık suçlarından hapse giren mahkûmların coğrafi açıdan incelenmesi amaçlanmıştır. Nicel ve nitel araştırma yöntemleri kullanılan çalışmada çoklu bir doğrusal regresyon analizi de yapılmıştır. Belirtilen dönemde Türkiye’de sözü edilen suçlar sebebiyle 708.982 kişi hapse girmiştir. Buna göre 31 yıllık süreçte Türkiye’de hapse girenlerin %20,1’ini belirtilen suçlar sebebiyle mahkûm olanlar oluşturmaktadır. Özellikle 2011 yılı sonrasında belirtilen suçlardan hapse girenlerin oranında bir artış gözlemlenmektedir. Nitekim 2011’den sonraki 9 yıllık süreçte sözü edilen suçlar sebebiyle hapse girenlerin senelik ortalaması (46.972) neredeyse 2021 yılındaki Faroe Adaları’nın nüfusu kadardır. Belirtilen dönemde söz konusu suçlardan hapse giren hükümlülerin %95,38’i erkeklerden, %4,62’si ise kadınlardan oluşmuştur. Ayrıca çalışmada belirtilen suçlardan hapse girenlerin oranı ile üç tane bağımsız değişken (işsizlik oranı, il nüfuslarının ülke nüfusuna oranı, 2020 yılı itibarıyla ikamet edilen il nüfusuna kayıtlı olanların oranı) arasındaki ilişkiyi sorgulayan bir regresyon analizine de yer verilmiştir. Yapılan çoklu regresyon analizine göre başka il nüfusuna kayıtlı olanların oranı ile belirtilen suçlardan hapse girenler arasında çok yüksek düzeyde istatistiki açıdan anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Buna göre il nüfusu içinde ne kadar başka il nüfusuna kayıtlı olanların oranı yükselirse o kadar belirtilen suçlardan hapse girenlerin oranının arttığını söylemek mümkündür. Bu da hırsızlık, yağma ve dolandırıcılık suçlarının en kolay kozmopolit illerde işlendiğini göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Hırsızlık, Yağma, Dolandırıcılık, Suç coğrafyası, Türkiye

ABSTRACT: In this study, it was aimed to examine geographically the prisoners who were imprisoned for theft, looting and fraud in Turkey between 1990-2020. A multiple linear regression analysis was also conducted in the study, which used quantitative and qualitative research methods. During the specified period, 708,982 people were imprisoned in Turkey for the aforementioned crimes. Accordingly, 20.1% of those imprisoned in Turkey during the 31-year period are those convicted of the crimes stated. Especially after 2011, an increase is observed in the rate of those imprisoned for the crimes stated. As a matter of fact, the annual average of those who were imprisoned for the crimes mentioned in the 9-year period after 2011 (46,972) is almost as much as the population of the Faroe Islands in 2021. In the specified period, 95.38% of the convicts imprisoned for the aforementioned crimes were men and 4.62% were women. In addition, a regression analysis questioning the relationship between the rate of those who were imprisoned for the crimes stated in the study and three independent variables (unemployment rates by province, the ratio of the population of the province to the population of the country, the proportion of people registered in another province’s population) was also included. According to the multiple regression analysis, a highly statistically significant relationship was found between the proportion of those registered in the population of another province and those who were imprisoned for the specified crimes. Accordingly, it is possible to say that the more the rate of those who are registered to the population of other provinces increases, the more the rate of those who are imprisoned for the crimes stated increases. This shows that theft, plunder and fraud crimes are most easily committed in cosmopolitan provinces.

Keywords: Theft, Looting, Fraud, Geography of crime, Turkey

¹ Dr. Coğrafya Öğretmeni, Ağrı İl Milli Eğitim Müdürlüğü, huseviniyesuh@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-4808-0746>

EXTENDED ABSTRACT

Literature review

Karakaş, E. (2006) in his study titled “Crime Distribution and its Characteristics in Elazığ City” examined the distribution of the mentioned crimes in the mentioned city using the police station crime records of 2001. Accordingly, the central business district, health and industrial function areas in Elazığ city are places where crime density is high.

Yılmaz, A. and Ergün, S. G. (2006) In the research titled “City Public Order Crimes in Turkey: Distribution and Main Features” covering the period 2001-2003; They mentioned that crimes against public order and property are high in cities with a large population, socioeconomic development and high urbanization rate.

Günel, V. and Şahinalp, M. S. (2009) in their study titled “A Spatial Analysis of Theft Crimes in Şanlıurfa City” stated that the theft crimes committed in the mentioned city in 2006 were concentrated in the central parts where business areas are located.

Uzun, A. and Aliğaoğlu, A. (2009) in their study titled “Property Crimes in Tokat City” stated that crimes committed against property in the mentioned city in 2006 were concentrated in central business areas and densely populated places.

Sargın, S. and Temurçin, K. (2011), in their work titled “Turkey’s Crime Geography”, stated that crimes against persons and property within the police service area in the country are constantly increasing in parallel with the population growth in cities, and they stated that this is due to the weakening of social control there.

Methodology

In this study, it is aimed to deal with the convicts entering the Penitentiary Institution (CİK) for theft, looting and fraud crimes from a geographical point of view. The research covers the 31-year period between 1990-2020.

In the research, among the crimes regulated under the title of "Crimes Committed Against Property" of the Turkish Penal Code; those who were imprisoned for theft, looting and fraud were taken into account. Statistical information regarding the specified crimes has been obtained from the database of TÜİK’s Convicts Entering the CİK. In addition, the ADNKS database of the same institution and the population data obtained from the DİE were also used in the study. Moreover, data on unemployment rates were obtained from the statistical annuals of the Turkish Employment Agency.

Using these data, information such as the rate of those who entered the CİK for the crimes specified in the provinces, the ratio of the population of the provinces to the population of the country, the ratio of people who are registered to other provinces in the provinces and rate of unemployed in provinces were obtained. Afterwards, a multiple linear regression analysis was conducted using the SPSS program, in which the rate of those who were imprisoned in the provinces for the specified crimes was accepted as a dependent variable and the others as an independent variable. In addition, tables were prepared based on the quantitative data obtained, and graphics and distribution maps were drawn based on these tables.

Finally, by using all these data obtained, those who entered the CİK for theft, looting and fraud crimes in the specified period in Turkey; In addition to the quantitative research and synthesis method, it has been tried to be revealed with human geography principles such as causality, connection and distribution, and some solution suggestions have been tried to be brought in the conclusion part regarding the findings obtained.

Findings and discussion

During the specified period, 708,982 people were imprisoned in Turkey for the aforementioned crimes. Accordingly, 20.1% of those imprisoned in Turkey during the 31-year period are those convicted of the crimes stated. Especially after 2011, an increase is observed in the rate of those imprisoned for the crimes stated. As a matter of fact, the annual average of those who were imprisoned for the crimes mentioned in the 9-year period after 2011 (46,972) is almost as much as the population of the Faroe Islands in 2021.

In the specified period, 95.38% of the convicts imprisoned for the aforementioned crimes were men and 4.62% were women. In addition, when the distribution of those who have been imprisoned for the crimes mentioned is, it is seen that those who commit theft of theft with 59.54% are leading by a obvious difference. The reason for such a result is that theft compared to the other two crimes carries less risk.

The provinces with the highest number of people imprisoned for the crimes stated during the working period are respectively; Istanbul, Izmir, Ankara, Antalya, Bursa, Adana and Mersin.

The provinces with the highest rate of imprisoned for theft, looting and fraud per ten thousand population are Antalya, İzmir and Denizli, respectively. Furthermore, the other provinces with a high rate of those who have been imprisoned for these crimes are Aydın, Mersin, Adana, Gaziantep, Istanbul, Bursa, Manisa, Kayseri, Ankara and Yalova. In general, the aforementioned provinces are places that receive immigration. Therefore, the rate of those registered to the population of other provinces in these provinces is also high.

The provinces with the lowest rate of those who have been imprisoned for the crimes mentioned are Hakkâri, Gümüşhane, Bayburt, Şırnak, Tunceli, Muş, Van, Bitlis, Çankırı, Mardin, Bingöl, Adıyaman, Ağrı, Yozgat, Giresun, Ardahan, Siirt, Tokat, Kastamonu, Sivas, Ordu, Artvin, Trabzon, Kars and Bartın. In general, the mentioned provinces are places that give migration. For this reason, the proportion of those registered to other provinces in these provinces is not high.

In addition, a regression analysis questioning the relationship between the rate of those who were imprisoned for the crimes stated in the study and three independent variables (unemployment rates by province, the ratio of the population of the province to the population of the country, the proportion of people registered in another province's population) was also included.

Results and recommendations

In the regression analysis, a very high level of statistically significant correlation was found between the rate of those registered in another province's population and the specified crimes. Accordingly, it is possible to say that the more the rate of those who are registered to the population of other provinces increases, the more the rate of those who are imprisoned for the crimes stated increases. This shows that the most suitable provinces for those who commit the crimes mentioned are those that are so cosmopolitan that it is difficult for them to be recognized by others. However, in small provinces with a homogeneous population, in other words, where everyone knows each other, committing such crimes will bring with it first recognition by society and then stigmatization and exclusion.

According to this, it is necessary to reduce the population mobility throughout the country in order to minimize the mentioned crimes. For this, it is possible to say that it is important to eliminate the development differences within the country, to make these places attractive for investment by giving incentives to the underdeveloped provinces, and to minimize the factors that cause migration from rural areas.

Giriş

Güven ve güvenlik duygusu, insanların temel psikolojik ihtiyaçlarından birisidir. Güvenlik ihtiyacını olumsuz bir şekilde etkileyen (Küçükay, 2019: 343) suç, hukukî nizamın netice olarak ceza terettüp ettirdiği fiildir (Alacakaptan, 1975: 1). Başka bir deyişle suç, kişi ya da kişilerin uymakla yükümlü olduğu ceza hukuku kuralını ihlal etmesidir (Hafizoğulları ve Kurşun, 2007: 25). Ceza ise suç sayılıp yasaklanmış birtakım eylemlerin gerçekleştirilmesi durumunda failer hakkında devlet tarafından uygulanan ceza veya güvenlik tedbiri biçimindeki yaptırımlardır. Ceza yaptırımında kişi suç işlemiş olması karşılığında bir değerinden yoksun bırakılır. Bu değer kişinin; yaşamı, özgürlüğü, malvarlığı ya da hakları olabilir (Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Adalet MYO, 16-25).

Suçun işlenmesiyle, devlet ile suçu işleyen kişi ya da kişiler arasında bir cezalandırma ilişkisi kurulur. Cezalandırma hak ve yetkisi, devletin tekelindedir. Suç şüphesinin öğrenilmesi ile başlayan ceza muhakemesi süreci, toplum adına devlet tarafından soruşturma ve kovuşturma makamları vasıtasıyla yerine getirilir. Ceza muhakemesi sonunda kesinleşen hüküm, yine devlet tarafından infaz edilir. Bütün bu süreçte, suç işleyen kişi “katlanma yükümlülüğü” altındadır (Göktürk, 2012: 5).

Mahkûmiyet hükümleri kesinleşmedikçe, infaz işlemi gerçekleştirilemez. Mahkemenin, kesinleşen ve yerine getirilmesini onayladığı, cezaya ilişkin hükmü cumhuriyet başsavcılığına göndermesiyle infaz işlemi başlamış olur. Ceza ve güvenlik tedbirlerinin infazıyla ulaşılmak istenilen temel amaç; öncelikle genel ve özel önlemeyi sağlamak, bu maksatla hükümlünün yeniden suç işlemesini engellemek, toplumu suça karşı korumak; hükümlünün yeniden sosyalleşmesini teşvik etmek, üretken ve kanunlara, nizamla ve toplumsal kurallara saygılı, sorumluluk taşıyan bir yaşam biçimine uyumunu kolaylaştırmaktır (Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun, 2004).

Ancak bütün hapis cezası hükümleri de cezaevinde infaz edilmeyebilir. Nitekim ceza erteleme kurumu ile hapis cezasına mahkûmiyetin gereği olan cezanın cezaevinde infazından belli şartlar altında vazgeçilebilmekte ve bu ceza toplum içinde infaz edilebilmektedir. Bu durum, mahkûm olunan 2 yıl veya daha az süreli hapis cezaları için geçerlidir. Ancak fiili işlediği sırada 18 yaşını doldurmamış veya 65 yaşını bitirmiş olanların, mahkûm olduğu 3 yıl ve daha az süreli hapis cezaları da ertelenebilmektedir (Üzülmez, 2012: 91).

Ayrıca kleptomani (çalma hastalığı) gibi bir rahatsızlığın varlığı durumunda da cezai müeyyidenin uygulanmasında değişiklik söz konusu olabilmektedir. Genel popülasyon içinde küçük, klinik popülasyon içindeyse büyük bir paya sahip olan bu hastalarda; depresyon, anksiyete, obsesif-kompulsif bozukluk ve madde kullanımı gibi başka sorunlar da görülebilmektedir (Kohn, 2006: 553). Bu hastalığa maruz kalan kişiler; önüne geçilemez bir gerilim hissiyle ve istekle impulsiv olarak ihtiyaç duymadığı maddi değeri az olan eşyaları defalarca çalabilirler. Dürtüsel davranışı, mükerrer hırsızlığı ve fiil sonrası rahatlaması gibi sebeplerle bu hastaların cezai sorumlulukları, büyük ölçüde azaltılabilmektedir (Bilge, 1996: 153-155).

Bu çalışmanın amacı 1990-2020 döneminde Türkiye’de hırsızlık, yağma ve dolandırıcılık suçlarından en az birini işleyen, ceza ertelemesi olmadığı veya kleptomani gibi bir rahatsızlığı da bulunmadığı için Ceza İnfaz Kurumuna (CİK) giren mahkûmların, coğrafi bir bakış açısıyla ele alınmasıdır. Ayrıca çalışmada belirtilen suçlardan hapse girenlerin oranı ile 31 yıllık süreçte illerdeki işsizlerin oranı, 31 yıllık süreçte il nüfuslarının ülke nüfusuna oranı ve 2020 yılı itibarıyla ikamet edilen il göre başka il nüfusuna kayıtlı olanların oranı arasında istatistiki açıdan herhangi bir ilişki olup olmadığını saptamak amacıyla çoklu bir doğrusal regresyon analizi de yapılmıştır.

Böyle bir çalışma yapılmasında, ceza hukuku biliminin 20. yüzyılda sosyal bilimlerle kurduğu yakın ilişkisinin (Yumak, 2021) önemli bir rolü olmuştur. Nitekim bu ilişki neticesinde suç; sosyoloji, psikoloji, iktisat, antropoloji, siyaset bilimi ve etik gibi çeşitli sosyal bilimlerin de kapsama alanına giren bir konu olmuştur (Küçükay, 2019: 343). Bu bilim dallarından başka suç ve ceza gibi konuları ele alan bilim dallarından bir diğeri de coğrafyadır. Ancak coğrafya bilimi, suç olaylarının meydana geldiği mekânlar ile suçların arka planında yatan fiziki ve beşeri etmenleri incelemesiyle diğer disiplinlerden ayrılmaktadır. Bu nedenle literatürde suçların mekânsal dağılışı ve yoğunlaşma özelliklerinden tarihsel

veriler kullanmak suretiyle suçların dağılışının haritalarla gösterilmesine kadar çok sayıda coğrafya çalışması bulunmaktadır (Başaran, 2022: 656-657).

Çalışmaya konu olan hususlar, Türk Ceza Kanunu’nun (TCK) Mal Varlığına Karşı İşlenen Suçlar başlığı altında düzenlenen suçlardan; hırsızlık, yağma ve dolandırıcılıktır. Bu suçların ortak noktası, malvarlığına ilişkin olmaları ve malın el değiştirmesidir (Koç, 2019: 131). Bunlardan hırsızlık, sahibinin rızası olmadan ona ait taşınır bir malı, kendisine veya başkasına bir yarar sağlamak amacıyla bulunduğu yerden almak; yağma bir başkasını, kendisinin veya yakınının hayatına, vücut veya cinsel dokunulmazlığına yönelik bir saldırı gerçekleştireceğinden ya da malvarlığı itibarıyla büyük bir zarara uğratacağından bahisle tehdit ederek veya cebir kullanarak, bir malı teslim zorlamak; dolandırıcılık ise hileli davranışlarla bir kimseyi aldatıp, onun veya başkasının zararına olarak, kendisine veya başkasına bir yarar sağlamak (Türk Ceza Kanunu, 2004) şeklinde tanımlanmıştır. İlgili kanun hükmünden de anlaşılacağı üzere sözü edilen suçlardan yağma da esasında zora başvurmak ya da tehdit etmek suretiyle yapılan bir hırsızlık çeşididir. Bu nedenle yağma suçları cebri hırsızlık olarak da nitelendirilmektedir (Koca, 2002: 174). Dolandırıcılığı ise malvarlığına karşı işlenen diğer suçlardan ayıran temel özellik, hileli davranışlarla bir kimseyi aldatıp mağdurun malvarlığı üzerinde fail ya da üçüncü bir kişi yararına tasarrufta bulunmasının sağlanmasıdır (Aydn, 2021: 699-700).

Araştırmanın evrenini oluşturan Türkiye, yüzölçümünün büyük bir kısmı Güneybatı Asya’da ve küçük bir kısmı da Güneydoğu Avrupa’da (Doğu Trakya) olmak üzere toplam 783.562 km²’lik toprağı bulunan bir ülkedir (International Energy Agency, 2021: 17). Devlet İstatistik Enstitüsünün (DİE) Genel Nüfus Sayımı (GNS) sonuçlarına göre çalışmanın başlangıç yılı olan 1990 yılında ülkede 56.473.035 kişi yaşıyorken Türkiye İstatistik Kurumunun (TÜİK) Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS) verilerine göre 2020 yılındaysa bu sayı 83.614.362 kişiye ulaşmıştır. Bu zaman dilimindeyse ülkede hırsızlık, yağma ve dolandırıcılık suçları sebebiyle toplam 708.982 kişi CİK’e girmiştir (Tablo 1 ve Şekil 1). Aynı süreçte TÜİK’in CİK’e Giren Hükümlü İstatistikleri veri tabanından alınan bilgilere göre ülkede tüm suçlar sebebiyle cezaevine giren sayısı ise 3.520.988’dir. Buna göre 31 yıllık süreçte Türkiye’de CİK’e girenlerin %20,1’ini, belirtilen suçlar sebebiyle mahkûm olanlar oluşturmaktadır.

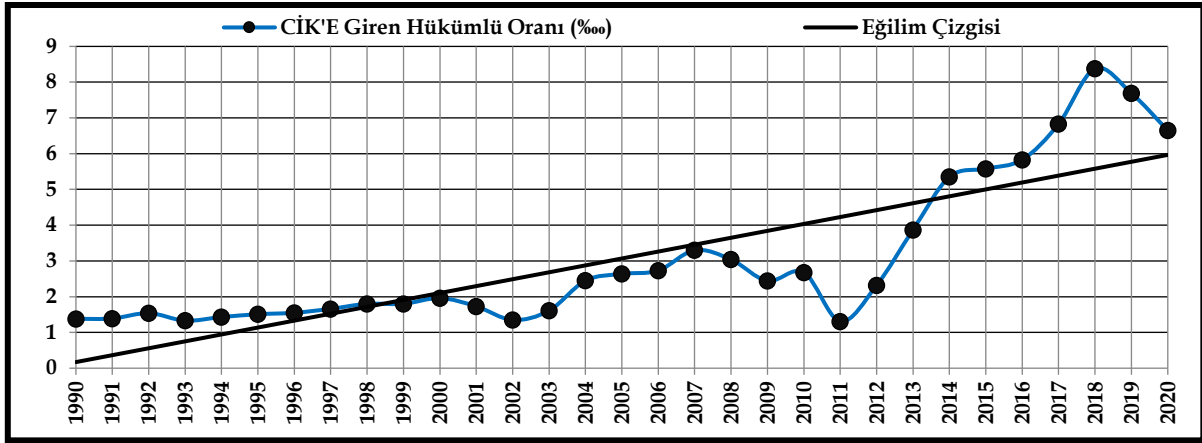
Tablo 1: Yıllara göre Türkiye’de hırsızlık, yağma ve dolandırıcılık suçları sebebiyle CİK’e giren hükümlü sayılarına ilişkin tablo (1990-2020)

Yıl	Ülke Nüfusu	CİK’e Giren Hükümlü			
		Sayısı	Oram (‰)	Artış/Azalışı	%’si
1990	56.473.035	7.783	1,38	-	-
1991	*57.344.866	7.958	1,39	175	2,25
1992	*58.230.156	8.959	1,54	1.001	12,58
1993	*59.129.113	7.839	1,33	-1.120	-12,50
1994	*60.041.948	8.613	1,43	774	9,87
1995	*60.968.876	9.192	1,51	579	6,72
1996	*61.910.113	9.622	1,55	430	4,68
1997	62.865.574	10.459	1,66	837	8,70
1998	**64.470.406	11.609	1,80	1.150	11,00
1999	**66.116.206	11.909	1,80	300	2,58
2000	67.803.927	13.290	1,96	1.381	11,60
2001	***68.194.613	11.809	1,73	-1.481	-11,14
2002	***68.587.551	9.251	1,35	-2.558	-21,66
2003	***68.982.752	11.082	1,61	1.831	19,79
2004	***69.380.231	16.987	2,45	5.905	53,28
2005	***69.780.000	18.395	2,64	1.408	8,29
2006	***70.182.072	19.173	2,73	778	4,23
2007	70.586.256	23.278	3,30	4.105	21,41
2008	71.517.100	21.771	3,04	-1.507	-6,47
2009	72.561.312	17.723	2,44	-4.048	-18,59
2010	73.722.988	19.759	2,68	2.036	11,49
2011	74.724.269	9.773	1,31	-9.986	-50,54
2012	75.627.384	17.551	2,32	7.778	79,59
2013	76.667.864	29.683	3,87	12.132	69,12
2014	77.695.904	41.550	5,35	11.867	39,98
2015	78.741.053	43.918	5,58	2.368	5,70

2016	79.814.871	46.523	5,83	2.605	5,93
2017	80.810.525	55.232	6,83	8.709	18,72
2018	82.003.882	68.727	8,38	13.495	24,43
2019	83.154.997	63.986	7,69	-4.741	-6,90
2020	83.614.362	55.578	6,65	-8.408	-13,14
Toplam	-	708.982	-	-	-

Kaynak: (DİE GNS, TÜİK ADNKS ve TÜİK CİK'e Giren Hükümlü İstatistiklerinden yararlanılarak hazırlanmıştır) *1990 GNS ile 1997 Genel Nüfus Tespiti (GNT), ** 1997 GNT ile 2000 GNS, ***2000 GNS ile 2007 TÜİK ADNKS verilerindeki nüfus artış oranları dikkate alınarak hesaplanmıştır.

Şekil 1: Yıllara göre Türkiye’de hırsızlık, yağma ve dolandırıcılık suçları sebebiyle CİK’e giren hükümlü oranlarına ilişkin grafik (1990-2020)

Belirtilen süreçte hırsızlık, yağma ve dolandırıcılık suçları sebebiyle ülkede CİK'e girenlerin oranının zaman içindeki seyrine bakıldığında, 1990 yılında ‰1,38 ile başladığı, 2004 yılına kadar ‰2'yi hiç geçmediği ancak belirtilen yıldan itibaren artmaya başladığı görülmektedir. Nitekim 2004 yılında ‰2,45, 2005 yılında ‰2,64, 2006 yılında ‰2,73, 2007 yılında ‰3,3, 2008 yılında ‰3,04, 2009 yılında ‰2,44, 2010 yılında ‰2,68 olarak gerçekleşmiştir. 2011'de 31 yıllık zaman diliminin en düşük düzeyi olan ‰1,31'e kadar gerileyen hırsızlık, yağma ve dolandırıcılık suçlarından CİK'e girenlerin oranı, bu seneden itibaren ciddi bir artışa geçmiştir. Gerçekten de cezaevine girenlerin oranı; 2012 yılında ‰2,32, 2013 yılında ‰3,87, 2014 yılında ‰5,35, 2015 yılında ‰5,58, 2016 yılında ‰5,83, 2017 yılında ‰6,83 ve 2018 yılında çalışma döneminin en yüksek düzeyi olan ‰8,38'e kadar çıkmıştır. Bundan sonra bir miktar gerileyen oran, 2019 yılında ‰7,69 ve 2020 yılındaysa ‰6,65 olarak gerçekleşmiştir.

Dolayısıyla özellikle 2011 yılı sonrasında hırsızlık, yağma ve dolandırıcılık suçları sebebiyle Türkiye’de CİK'e girenlerin oranının, bir artma eğiliminde olduğu görülmektedir ve bu da kaygı vericidir. Öyle ki 2012-2020 döneminde sözü edilen suçlar sebebiyle ülkede toplam 422.748 kişi cezaevine girmiştir. Dünya Bankası verilerine göre 2021 yılında Brunei 441.532 ve Belize 404.915 nüfusa sahip (The World Bank, 2022) olduğu dikkate alınırsa, durumun ne kadar kaygı verici olduğu daha iyi anlaşılacaktır. Yine bu verilere göre 9 yıllık bu süreçte sözü edilen suçlar sebebiyle CİK'e girenlerin yıllık ortalaması ise 46.972'dir. Bu ise her sene, 2021 yılı itibarıyla 49.053 nüfusa sahip olan Faroe Adaları'nın (The World Bank, 2022) nüfusu kadar insanın sözü edilen suçlar sebebiyle cezaevine girdiği anlamına gelmektedir.

Sonuç olarak hırsızlık, yağma ve dolandırıcılık suçları sebebiyle CİK'e girenlerin, Türkiye'nin önemli sorunlarından biri olduğu ve bu nedenle de araştırmaya değer bir konu olduğunu söylemek mümkündür.

Literatür taraması

Karakaş, Arslan ve Karadoğan (2003), “Suç araştırmalarında CBS sistemiyle oluşturulan haritaların önemi” adlı çalışmada suçların araştırılması ve önlenmesinde coğrafi bilgi sistemleriyle hazırlanan haritaların güvenlik birimlerinin etkinliğini büyük ölçüde artırabileceğinden söz etmiştir.

Karakaş (2006) “Elazığ şehrinde suçların dağılışı ve özellikleri” adlı çalışmada 2001 yılı karakol suç kayıtlarını kullanarak adı geçen şehirde belirtilen suçların dağılısını incelemiştir. Buna göre Elazığ şehrinde; merkezi iş sahası, sağlık ve sanayi fonksiyon alanları suç yoğunluğunun fazla olduğu yerlerdir.

Yılmaz ve Ergün (2006) “Türkiye’de Şehir Asayiş Suçları: Dağılışı ve Başlıca Özellikleri” adlı 2001-2003 dönemini kapsayan araştırmada ülkenin; nüfusu çok, sosyoekonomik açıdan gelişmiş, kentleşme oranı yüksek şehirlerinde asayiş ve mala karşı işlenen suçların fazla olduğundan söz etmiştir.

Karakaş, (2009) “Suç coğrafyası çalışmalarında veri kaynakları” adlı çalışmada suç araştırmalarında kullanılabilir veri kaynaklarının neler olduğuna ve bunlardan nasıl yararlanılabileceğine değinmiştir.

Günel ve Şahinalp (2009) “Şanlıurfa şehrindeki hırsızlık suçlarının mekânsal analizi” adlı çalışmada adı geçen kentte 2006 yılında işlenen hırsızlık suçlarının iş alanlarının toplandığı merkezi kısımlarında ve şehrin kuzeydoğusunda yoğunlaştığından söz etmiştir.

Uzun ve Aliğaoğlu (2009) “Tokat şehrinde mala karşı suçlar” adlı çalışmada 2006 yılında adı geçen şehirde mala karşı işlenen suçların; merkezi iş sahalarında, yoğun nüfuslu yerlerde ve sağlık fonksiyon alanlarında yoğunlaştığını ortaya koymuştur.

Sargın ve Temurçin (2011) “Türkiye’nin suç coğrafyası” adlı eserde ülkede polis hizmet alanı içinde şahsa ve mala karşı işlenen suçların şehirlerdeki nüfus artışına paralel olarak sürekli arttığını belirtmiş ve bunun da kentlerin suçu beslemesinden, sosyal kontrolün buralarda zayıflamasından kaynaklandığını ifade etmiştir.

Yaman ve Acar (2016). “Disiplinler arası suç ve suçluluk çalışmaları (1923-2015)” adlı eserde 1923-2015 döneminde sosyal hizmet alanı başta olmak üzere diğer disiplinlerin suç ve suçluluk bağlamında ortaya koydukları çalışmalardan yararlanarak bibliyografik bir değerlendirme yapmıştır.

Başaran (2022) “Türkiye’de suç coğrafyası araştırmaları: Bir literatür değerlendirmesi” adlı çalışmada büyükşehirler başta olmak üzere yerleşim merkezlerinde suç coğrafyası kapsamında kişiye karşı işlenen suçların daha fazla araştırmaya konu edilmesinin önem arz ettiğine değinmiştir.

Buraya kadar anlatılanlardan da anlaşılacağı üzere yukarıda sözü edilen çalışmalarda genel olarak bir veya birkaç yıllık bir zaman diliminde ve ülkenin şehir ya da şehirlerinde işlenen ve sadece polisin yetki alanı içinde kalan suçlara odaklanılmıştır. Bu araştırmanın diğerlerinden farkıysa hem polis hem de jandarmanın yetki alanında hırsızlık, yağma veya dolandırıcılık suçlarından birini işlediği için CİK’e giren hükümlülerin bir bütün olarak ve oldukça uzun denilebilecek bir zaman dilimini (1990-2020) kapsayacak şekilde ele almasıdır. Dolayısıyla bu çalışmada sözü edilen suçlar yüzünden hapse girenler il bazında ve bütün ülkenin durumunu gözler önüne serecek şekilde araştırılmıştır.

Yöntem

Araştırmada TCK’nın Mal Varlığına Karşı İşlenen Suçlar başlığı altında düzenlenen cürümlerden; hırsızlık, yağma ve dolandırıcılık yüzünden hapse girenler dikkate alınmıştır. Sözü edilen suçlardan yağmaya ilişkin istatistiki bilgiler, TÜİK tarafından 1990-2005 döneminde Cebri Hırsızlık, 2006 yılı ve sonrasındaysa Yağma (Gasp) başlığı altında tutulmaya ve kamuoyuyla paylaşılmaya başlanmıştır. Bu nedenle söz konusu suç, TÜİK’in hâlihazırda kullandığı isimle (yağma) çalışmada yer verilmiştir.

Bu konuyla ilgili “ikamet edilen ile göre CİK’e giren hükümlü sayısı” ve “suç işlenen ile göre CİK’e giren hükümlü sayısı olmak üzere iki farklı istatistiki veri bulunmaktadır. Çalışmada adı geçen suçları işledikleri için hapse girenlerin bu cürümleri gerçekleştirdikleri yerlerin ortak özelliklerini ortaya koyabilmek amacıyla bu verilerden ikincisi dikkate alınmıştır.

Belirtilen suçlara ilişkin istatistiki bilgiler, 1990 yılından itibaren TÜİK’in CİK’e Giren Hükümlü İstatistikleri veri tabanında bulunmaktadır. Bu nedenle çalışma, sözü edilen yıl ile konuyla ilgili en son

istatistiki verinin bulunduğu 2020 yılını kapsayacak şekilde ele alınmıştır. Çalışmada yine sözü edilen kurumun ADNKS veri tabanı ile DİE'nin GNS sonuçları ve GNT'den elde edilen nüfus verileri de kullanılmıştır. Ancak 1990 ile 1997, 1997 ile 2000 ve 2000 ile 2007 yılları arasındaki senelere ilişkin il nüfusları; 1990 GNS, 1997 GNT, 2000 GNS ve TÜİK'in ADNKS verileri dikkate alınarak; MS Excel ortamında tahmini olarak hesaplanmıştır. Elde edilen bu veriler, 31 yıllık süreçte belirtilen suçlardan cezaevine girenlerin oranının (‰) bulunmasında kullanılmıştır. Ayrıca DİE'nin 1990 ve TÜİK ADNKS'nin 2020 yılına ilişkin verileri kullanılmak suretiyle illerin 31 yıllık süreçte nüfuslarında meydana gelen değişim ile il nüfuslarının ülke nüfusuna olan oranları (%) da hesaplanmıştır.

Çalışmada işsizlik oranları ile belirtilen suçlar arasında ilişki olup olmadığını ortaya koyabilmek amacıyla Türkiye İş Kurumunun (İŞKUR) istatistik yıllıklarından istifade edilmiştir. Burada da sözü edilen kurumun, 1990 ile 2009 yılları arasındaki işsiz oranlarını belirtilen yıllıklarda doğrudan verdiği, 2009 senesinden itibaren sadece işsiz sayılarını yayımladığı görülmüştür. Bu nedenle belirtilen yıldan sonraki işsiz nispeti, aktif nüfus olarak kabul edilen ve TÜİK'in ADNKS'den temin edilen 15-65 yaş arasındakilerin sayısının İŞKUR'un kayıtlı işsiz sayılarına yine MS Excel ortamında oranlanmasıyla bulunmuştur.

Bunların sonucunda 2020 yılı itibarıyla illerde başka il nüfusuna kayıtlı olanların oranından başka 31 yıllık süreçte; belirtilen suçlardan illerde CİK'e girenlerin oranı, illerdeki işsizlerin oranı ve il nüfuslarının ülke nüfusuna oranı gibi çalışma konusu açısından önem arz eden birtakım değişkenlere ulaşılmıştır. Sonraki aşamada SPSS programı kullanılarak 31 yıllık süreçte belirtilen suçlardan illerde CİK'e girenlerin oranının bağımlı, diğer değişkenlerin (31 yıllık süreçte ilin ülke nüfusuna oranı, 2020 yılı itibarıyla ilde başka il nüfusuna kayıtlı olanların oranı, 31 yıllık süreçte ildeki işsizlerin oranı) ise bağımsız değişken olarak kabul edildiği çoklu bir doğrusal regresyon analizi yapılmıştır. Analiz sonucunda elde edilen nicel verilere dayalı olarak tablolar hazırlanmış, oluşturulan bu tablolara istinaden de grafikler ve dağılım haritaları çizilmiştir. Literatür taramasıyla konuyla ilgili daha önce hazırlanan çeşitli kaynaklar da incelenmiştir. Bu şekilde elde edilen tüm bu veriler kullanılarak Türkiye'de 1990-2020 döneminde hırsızlık, yağma ve dolandırıcılık suçlarından CİK'e girenler; nicel araştırma ve sentez yönteminin yanı sıra beşeri coğrafya prensipleri (nedensellik, bağlantı ve dağılım) ile ortaya konmaya ve elde edilen bulgulara ilişkin sonuç kısmında birtakım çözüm önerileri getirilmeye çalışılmıştır.

Bulgular ve tartışma

Yıllara ve cinsiyete göre Türkiye'de hırsızlık, yağma ve dolandırıcılık suçlarından CİK'e girenler

Yıllara ve cinsiyete göre işlemiş oldukları hırsızlık, yağma ve dolandırıcılık suçları sebebiyle Türkiye'de CİK'e giren hükümlülerin durumunu ortaya koyabilmek için Tablo 2 ve Şekil 2 hazırlanmıştır.

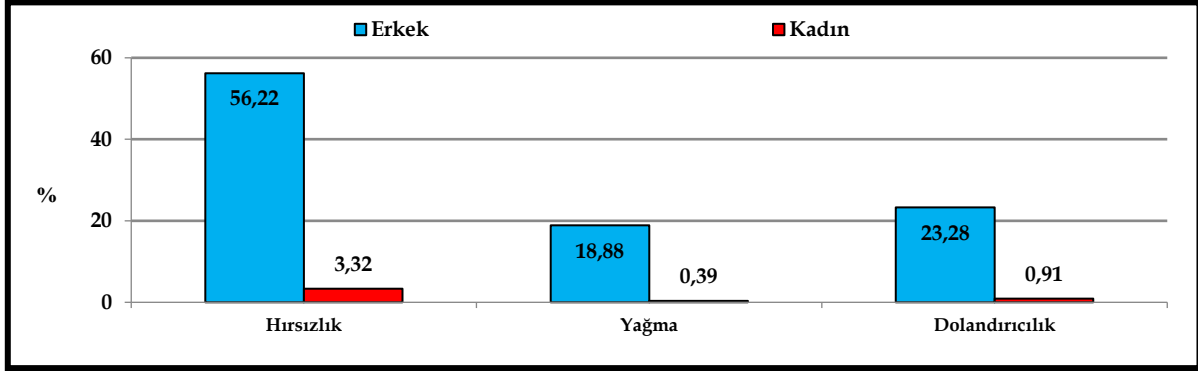
Adı geçen tablo ve şekilde de görüleceği üzere söz konusu suçlar sebebiyle ve belirtilen dönem boyunca Türkiye'de cezaevine giren 708.982 hükümlünün %95,38'ini erkekler, %4,62'sini ise kadınlar oluşturmuştur. Böyle bir sonuç çıkmasına cinsiyet farklılığının yol açtığını söylemek mümkündür. Zira sosyal bilişsel becerileri daha erken kazanan, daha iyi interhemisferik iletişime, daha fazla sözel yeteneğe, daha az ön lob eksikliğine sahip olan kadınlar; ebeveynleri ve akranları aracılığıyla farklı sosyalleşme gibi birçok özellikleriyle erkeklerden ayrılmaktadırlar (Bennett, Farrington ve Huesmann, 2005: 263). Ayrıca iyi bir eğitim imkânı bulamamış ve herhangi bir işte çalışabilecek yeterli bir mesleki beceri de edinmemiş erkeklerin, daha az zaman ve emek harcayarak daha çok getirisi olan suçlara yönelmelerinin (İçli, 2007: 198) de bu durumda etkisi olabilir.

Tablo 2: Yıllara ve cinsiyete göre Türkiye'de hırsızlık, yağma ve dolandırıcılık suçları sebebiyle CİK'e giren hükümlülerin sayısı ve oranları gösteren tablo (1990-2020)

Yıl	Hırsızlık			Yağma*			Dolandırıcılık			Toplam			
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	%'si	Kadın	%'si
Toplam	398.575	23.550	422.125	112.605	2.765	115.370	165.033	6.454	171.487	676.213	100,00	32.769	100,00
%si	56,22	3,32	59,54	15,88	0,39	16,27	23,28	0,91	24,19	95,38	-	4,62	-

Kaynak: (TÜİK CİK'e Giren Hükümlü İstatistiklerinden yararlanılarak hazırlanmıştır) * TÜİK tarafından bu suç türüne ilişkin istatistiki bilgiler, 1990-2005 döneminde Cebri Hırsızlık, 2006 yılı ve sonrasında Yağma başlığı altında tutulmuştur.

Şekil 2: Cinsiyete göre Türkiye’de hırsızlık, yağma ve dolandırıcılık suçlarından CİK’e girenlerin oranlarını gösteren grafik (1990-2020)

Sözü edilen suçlardan hapse girenlerin kendi içindeki dağılışına bakıldığında, hırsızlık fiilini işleyenlerin diğer iki cürümü işleyenlere nazaran bariz bir farkla önde oldukları görülmektedir. Nitekim Tablo 2’de de görüleceği üzere bu suçlar içinde; hırsızlık %59,54, yağma %16,27 ve dolandırıcılık ise %24,19’luk bir paya sahiptir. Böyle bir dağılım görülmesinin sebebi dolandırıcılıkta failin hırsızlık suçuna nazaran çok daha fazla çaba sarf etmesi ve mağdurla yakınlık kurması gerekirken hırsızlıktaysa failin bu cürümü işlerken mağdurdan bundan haberinin dahi olmamasıdır. Ayrıca yağma suçunun faili mağdur tarafından tanınma ve mağdurdan gelebilecek fiziki müdahale ile karşı karşıya kalma gibi riskler altındayken, hırsızlık suçunun faili ise bunlarla karşılaşmadan işlediği cürümü tamamlayabilmektedir (Koç, 2019: 3). Dolayısıyla diğer iki suça nazaran hırsızlığın daha az riskli bir cürüm olduğunu ve bu nedenle de daha fazla işlendiğini söylemek mümkündür.

Hırsızlık, yağma ve dolandırıcılık suçlarından CİK’e girenlerin illere göre dağılışı

1990-2020 döneminde Türkiye’de belirtilen suçlardan CİK’e giren hükümlülerin illere göre durumunu ortaya koyabilmek amacıyla Tablo 3 hazırlanmıştır. Sözü edilen tablo, illere göre belirtilen suçlardan hapse girenlerin 31 yıllık toplamının bulunması ve bulunan sayıların ülke toplamına oranlanmasıyla oluşturulmuştur. Ardından da bu tablodaki sayıların illere göre dağılışının noktalama yöntemiyle gösterildiği bir harita (Şekil 3) çizilmiştir.

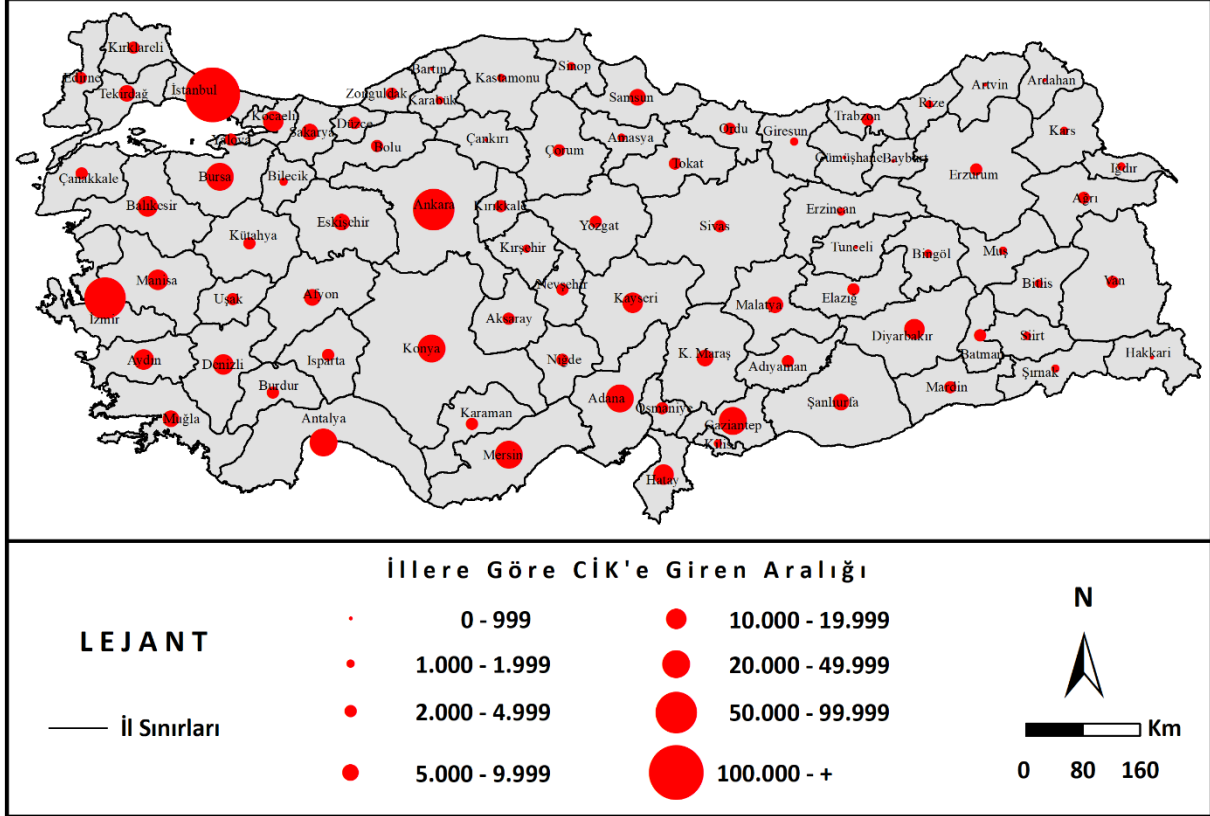
Tablo 3: Hırsızlık, yağma ve dolandırıcılık suçlarından CİK’e girenlerin illere göre dağılışı gösteren tablo (1990-2020)

İl Adı	Hapse Girenlerin		İl Adı	Hapse Girenlerin		İl Adı	Hapse Girenlerin	
	Sayısı	Ülkedeki Oranı (%)		Sayısı	Ülkedeki Oranı (%)		Sayısı	Ülkedeki Oranı (%)
İstanbul	153.247	21,62	Erzurum	4.473	0,63	Karaman	2.097	0,30
İzmir	60.106	8,48	Çanakkale	4.382	0,62	Burdur	2.077	0,29
Ankara	51.969	7,33	Zonguldak	4.280	0,60	Amasya	1.947	0,27
Antalya	32.825	4,63	Çorum	4.247	0,60	Rize	1.932	0,27
Bursa	29.553	4,17	Edirne	4.247	0,60	Giresun	1.913	0,27
Adana	26.101	3,68	Kütahya	4.120	0,58	Kastamonu	1.685	0,24
Mersin	21.837	3,08	Isparta	4.118	0,58	Erzincan	1.638	0,23
Konya	20.407	2,88	Trabzon	3.937	0,56	Bilecik	1.541	0,22
Gaziantep	20.187	2,85	Ordu	3.667	0,52	Kars	1.508	0,21
Manisa	15.937	2,25	Osmaniye	3.605	0,51	Kırşehir	1.435	0,20
Kayseri	13.904	1,96	Uşak	3.463	0,49	Muş	1.370	0,19
Aydın	13.617	1,92	Van	3.143	0,44	Karabük	1.352	0,19
Denizli	13.563	1,91	Sivas	3.094	0,44	Siirt	1.220	0,17
Kocaeli	13.074	1,84	Kırklareli	3.051	0,43	Bitlis	1.170	0,17
Balıkesir	12.158	1,71	Tokat	3.004	0,42	Sinop	1.104	0,16
Hatay	10.645	1,50	Batman	2.809	0,40	Şırnak	1.065	0,15
Diyarbakır	10.027	1,41	Aksaray	2.778	0,39	İğdır	1.042	0,15
Samsun	9.888	1,39	Mardin	2.696	0,38	Kilis	1.033	0,15
Eskişehir	8.235	1,16	Düzce	2.555	0,36	Bingöl	1.020	0,14
Muğla	8.179	1,15	Bolu	2.531	0,36	Bartın	925	0,13
Şanlıurfa	8.024	1,13	Adıyaman	2.464	0,35	Artvin	846	0,12
Sakarya	7.841	1,11	Kırkkale	2.279	0,32	Çankırı	795	0,11

Tekirdağ	7.550	1,06	Yozgat	2.215	0,31	Ardahan	515	0,07
K. Maraş	6.347	0,90	Niğde	2.201	0,31	Hakkâri	398	0,06
Afyon.	5.782	0,82	Yalova	2.196	0,31	Gümüşhane	324	0,05
Malatya	5.160	0,73	Nevşehir	2.188	0,31	Tunceli	258	0,04
Elazığ	4.544	0,64	Ağrı	2.107	0,30	Bayburt	215	0,03

Kaynak: (TÜİK CİK'e Giren Hükümlü İstatistiklerinden yararlanılarak hazırlanmıştır)

Şekil 3: Hırsızlık, yağma ve dolandırıcılık suçlarından CİK'e girenlerin illere göre dağılımını gösteren harita (1990-2020)

Tablo 3 ve Şekil 3'te de görüleceği üzere Türkiye'de belirtilen suçlardan hapse girenlerin sayısının 153.247 kişi ile en yüksek olduğu il, İstanbul'dur. Bu durum İstanbul'un, çalışma döneminin başından sonuna kadar ülkenin en fazla nüfuslu ili olmasından kaynaklanmaktadır. Nitekim "1990 yılında 7.309.190 nüfusa sahip (DİE, 1991: 8) olan ilde Türkiye nüfusunun %12,9'u ikamet ediyorken "2020 yılına gelindiğindeyse 15.462.452 nüfusa sahip (TÜİK, 2022) olan ilde ülke nüfusunun %18,5'i ikamet ediyordu. Tablo 4'te de görüleceği üzere belirtilen iki yıl arasında nüfusuna 8.266.679 kişinin daha ilave olması, İstanbul'un il dışından önemli ölçüde göç aldığını göstermektedir. Buna bağlı olarak da insan sayısı ile doğru orantılı bir şekilde İstanbul, hapse girenlerin de ülkede en fazla olduğu il haline gelmiştir.

Tablo 3'te de görüleceği üzere belirtilen suçlardan cezaevine girenlerin sayısının ülkede yüksek olduğu diğer illerse; İzmir, Ankara, Antalya, Bursa, Adana, Mersin, Konya, Gaziantep, Manisa, Kayseri, Aydın, Denizli, Kocaeli, Balıkesir, Hatay ve Diyarbakır'dır. Adı geçen illerin de çalışma dönemi başı (1990) ile sonu (2020) arasında nüfuslarında meydana gelen değişime bakıldığında (Tablo 4), her birinde önemli miktarda artış olduğu görülmektedir. Nitekim belirtilen süreçte bu illerden; İzmir'in %63,08, Ankara'nın %74,98, Antalya'nın %125,07, Bursa'nın %93,49, Adana'nın %40,45, Mersin'in %47,5, Konya'nın %28,55, Gaziantep'in %106,23, Manisa'nın %25,66, Kayseri'nin %50,66, Aydın'ın %35,68, Denizli'nin %38,63, Kocaeli'nin %113,35, Balıkesir'in %27,43, Hatay'ın %49,52 ve Diyarbakır'ın ise %62,87 oranında nüfusu artmıştır. Bu da genel olarak adı geçen illerin önemli ölçüde göç alan yerler olduğunu ve buna bağlı olarak da ülke nüfusunun önemli bir kısmını bünyesinde barındırdığını göstermektedir.

Tablo 4: 1990-2020 döneminde il nüfuslarının ülke nüfusuna oranı ile il nüfuslarında meydana gelen değişimi gösteren tablo*

İl Adı	31 Yıllık Süreçte İlin Ülke Nüfusuna Oranı (%)	1990'dan 2020 Yılına Kadar İl Nüfusunun Değişim		İl Adı	31 Yıllık Süreçte İlin Ülke Nüfusuna Oranı (%)	1990'dan 2020 Yılına Kadar İl Nüfusunun Değişim		İl Adı	31 Yıllık Süreçte İlin Ülke Nüfusuna Oranı (%)	1990'dan 2020 Yılına Kadar İl Nüfusunun Değişim	
		Miktarı	Oranı (%)			Miktarı	Oranı (%)			Miktarı	Oranı (%)
İstanbul	16,34	8.266.679	114,88	Muğla	1,08	437.964	77,82	Niğde	0,48	56.210	18,38
Ankara	6,20	2.426.696	74,98	Eskişehir	1,06	247.771	38,65	Uşak	0,48	79.150	27,27
İzmir	5,11	1.699.924	63,08	Mardin	1,03	296.989	53,25	Düzce	0,47	137.969	53,54
Bursa	3,33	1.498.696	93,49	Tekirdağ	1,02	612.223	130,58	Kırıkkale	0,47	-70.693	-20,23
Konya	2,92	499.717	28,55	Sivas	0,99	-131.592	-17,15	Kars	0,46	-64.514	-18,46
Adana	2,77	650.571	40,45	Tokat	0,98	-121.390	-16,88	Nevşehir	0,42	15.453	5,34
Antalya	2,56	1.416.097	125,07	Zonguldak	0,92	-203.162	-25,58	Siirt	0,41	87.635	36,00
Mersin	2,30	601.762	47,50	Adıyaman	0,88	119.328	23,25	Bolu	0,40	39.975	14,55
Şanlıurfa	2,18	1.113.801	111,22	Kütahya	0,87	-1.332	-0,23	Bingöl	0,37	30.802	12,27
Gaziantep	2,12	1.082.315	106,23	Çorum	0,81	-79.737	-13,07	Burdur	0,37	12.193	4,78
Diyarbakır	2,05	688.435	62,87	Elazığ	0,79	89.735	18,01	Erzincan	0,37	-64.820	-21,66
Kocaeli	2,00	1.061.095	113,35	Yozgat	0,78	-160.055	-27,64	Kırşehir	0,35	-13.820	-5,38
Hatay	1,94	549.566	49,52	Ağrı	0,74	98.342	22,50	Hakkâri	0,34	108.035	62,64
Manisa	1,87	296.198	25,66	Batman	0,68	275.609	79,96	Karaman	0,34	37.383	17,18
Samsun	1,77	197.679	17,06	Çanakkale	0,68	109.285	25,28	Çankırı	0,32	-56.916	-22,83
Kayseri	1,64	477.971	50,66	Giresun	0,67	-50.366	-10,09	Sinop	0,32	-48.693	-18,36
Balıkesir	1,59	266.971	27,43	Isparta	0,65	5.533	1,27	Karabük	0,30	123.203	102,32
K. Maraş	1,48	275.211	30,82	Osmaniye	0,65	221.796	67,88	Bilecik	0,29	43.191	24,61
Aydın	1,38	294.268	35,68	Muş	0,60	34.574	9,18	Bartın	0,28	-6.855	-3,33
Van	1,31	511.909	80,31	Edirne	0,58	3.164	0,78	Yalova	0,27	162.633	143,39
Denizli	1,28	290.033	38,63	Şırnak	0,56	275.756	105,25	Artvin	0,26	-43.332	-20,36
Erzurum	1,20	-89.922	-10,60	Kastamonu	0,55	-47.234	-11,15	İğdır	0,25	31.197	18,34
Trabzon	1,19	16.052	2,02	Aksaray	0,54	96.612	29,60	Gümüşhane	0,23	-27.673	-16,34
Sakarya	1,18	359.588	52,64	Bitlis	0,50	20.879	6,32	Ardahan	0,18	-73.956	-43,47
Ordu	1,15	-68.705	-8,28	Amasya	0,49	-21.697	-6,07	Kilis	0,18	21.040	17,28
Malatya	1,12	104.101	14,83	Rize	0,49	-4.417	-1,27	Bayburt	0,13	-25.420	-23,68
Afyon.	1,08	-2.311	-0,31	Kırklareli	0,48	52.225	16,87	Tunceli	0,13	-49.700	-37,33

Kaynak: (DİE 1990 GNS ve TÜİK ADNKS verilerinden yararlanılarak hazırlanmıştır) * Sıralama, 31 yıllık süreçte il nüfuslarının ülke nüfusuna olan oranına göre yapılmıştır.

Buna karşın belirtilen suçlardan hapse girenlerin oranının ülkede en az olduğu ilse; 215 kişi ile Bayburt'tur (Tablo 3). Sırasıyla bu ili; Tunceli, Gümüşhane, Hakkâri, Ardahan, Çankırı, Artvin ve Bartın takip etmektedir. Sözü edilen illerin de nüfuslarında çalışma döneminin başı ve sonu arasında meydana gelen değişime bakıldığında (Tablo 4), her birinde önemli miktarda azalış olduğu göze çarpmaktadır. Nitekim belirtilen dönemde bu illerden; Bayburt'un nüfusu %-23,68, Tunceli'nin nüfusu %-37,33, Gümüşhane'nin nüfusu %-16,34, Ardahan'ın nüfusu %-43,47, Çankırı'nın nüfusu %-22,83, Artvin'in nüfusu %-20,36 ve Bartın'ın nüfusu ise %-3,33 oranında azalmıştır. Bu da genel olarak adı geçen illerin önemli ölçüde göç veren yerler olduğunu ve buna bağlı olarak da ülke nüfusunun çok az bir kısmını bünyesinde barındırdığını göstermektedir.

Sözü edilen durum, belirtilen suçlardan hapse girenlerin oranı ile o illerin nüfusu arasında doğru orantılı bir ilişki olabileceği fikrini akla getirmektedir. Bu nedenle hırsızlık, yağma ve dolandırıcılık suçlarından CİK'e girenlerin oranlarının bağımlı değişken olarak dikkate alındığı bir doğrusal regresyon analizinin yapılması (Tablo 8 ve 9) ve bu analizde de 31 yıllık süreçte il nüfuslarının ülke nüfusuna olan oranına bağımsız değişken olarak yer verilmesi uygun görülmüştür.

Yine nüfus artış ya da azalışıyla ilgili olan ve buna bağlı olarak da belirtilen suçlardan cezaevine girenlerin nispetiyle ilişkili olabilecek bir diğer husus da ikamet edilen il göre başka il nüfusuna kayıtlı olanların oranıdır. Sözü edilen durumu ortaya koyabilmek için TÜİK'in ADNKS veri tabanından alınan veriler kullanılmak suretiyle 2020 yılında bütün illerde ikamet edenler içinde başka il nüfusuna kayıtlı olanların oranı saptanmıştır (Tablo 5).

Tablo 5: 2020 yılı itibarıyla ikamet edilen ile göre başka il nüfusuna kayıtlı olanların oranını gösteren tablo

İl Adı	Başka İl Nüfusuna Kayıtlı Olan		İl Adı	Başka İl Nüfusuna Kayıtlı Olan		İl Adı	Başka İl Nüfusuna Kayıtlı Olan	
	Sayısı	%'si		Sayısı	%'si		Sayısı	%'si
İstanbul	12.851.873	85,61	Tunceli	21.822	26,24	Kastamonu	54.504	14,71
Kocaeli	1.424.413	71,81	Denizli	267.063	25,97	Van	168.525	14,71
Ankara	3.871.393	70,30	Düzce	96.189	24,70	Hatay	240.487	14,53
Yalova	168.018	66,38	Zonguldak	144.647	24,67	Sinop	30.138	14,08
Tekirdağ	682.435	63,53	Kırşehir	54.747	23,85	Siirt	43.788	13,25
İzmir	2.661.508	60,97	Isparta	102.524	23,78	Artvin	21.944	13,00
Antalya	1.363.063	55,54	Uşak	81.309	22,49	Ardahan	12.341	12,87
Bursa	1.485.729	48,60	Malatya	173.931	21,69	Bitlis	44.524	12,70
Mersin	797.679	43,35	Batman	128.844	20,81	Hakkâri	34.318	12,26
Muğla	425.189	43,34	Karaman	50.940	20,23	Tokat	70.661	11,95
Eskişehir	355.351	41,07	Bayburt	16.394	20,15	Trabzon	95.268	11,92
Adana	915.965	40,80	Amasya	65.393	19,74	Kars	33.721	11,91
Bilecik	80.890	37,54	Burdur	51.840	19,72	Şırnak	60.218	11,21
Aydın	408.298	36,82	Samsun	251.519	18,94	Bingöl	31.234	11,10
Gaziantep	704.732	33,79	Elazığ	109.871	18,77	Afyon.	80.049	11,03
Karabük	77.736	33,20	Nevşehir	52.942	17,87	Yozgat	45.135	11,03
Kırklareli	118.572	33,01	Gümüşhane	24.437	17,49	Giresun	48.695	10,98
Kayseri	418.692	29,84	Bartın	32.936	16,68	Mardin	91.957	10,79
Sakarya	303.263	29,79	Kilis	23.482	16,60	Erzurum	78.362	10,40
Manisa	424.226	29,42	Konya	364.415	16,38	Sivas	65.351	10,38
Kırkkale	79.046	29,22	Çankırı	29.756	15,95	Muş	40.797	9,93
Çanakkale	153.498	28,61	Rize	53.963	15,74	Çorum	49.714	9,58
Bolu	86.479	28,39	Kütahya	88.377	15,57	Ordu	67.228	8,91
Balıkesir	348.295	28,32	İğdir	30.577	15,24	Ağrı	44.987	8,42
Edirne	111.568	27,74	Aksaray	61.718	15,12	K. Maraş	95.268	8,18
Osmaniye	147.749	26,97	Diyarbakır	264.959	14,87	Adıyaman	44.988	7,13
Erzincan	62.037	26,84	Niğde	53.238	14,87	Şanlıurfa	132.897	6,30

Kaynak: (TÜİK ADNKS verilerinden yararlanılarak hazırlanmıştır)

Tablo 5'te de görüleceği üzere ikamet edilen ile göre başka il nüfusuna kayıtlı olanların oranının ülkede en yüksek (%85,61) olduğu il de İstanbul'dur. Bu ili sırasıyla; Kocaeli, Ankara, Yalova, Tekirdağ, İzmir, Antalya, Bursa, Mersin, Muğla, Eskişehir ve Adana takip etmektedir. Tablo 3'te de görüleceği üzere Yalova hariç adı geçen illerin hepsinde de ülkede belirtilen suçlardan CİK'e girenlerin oranı yüksektir. İkamet edilen ile göre başka il nüfusuna kayıtlı olanların oranının ülkede az olduğu; Muş, Giresun, Bingöl, Şırnak, Kars, Hakkâri, Bitlis, Ardahan, Artvin, Siirt, Sinop ve Kastamonu gibi bazı illerde de (Tablo 3'te de görüleceği üzere) belirtilen suçlardan cezaevine girenlerin oranı düşüktür. Her iki durum da belirtilen suçlardan CİK'e girenlerin oranı ile ikamet edilen ile göre başka il nüfusuna kayıtlı olanların oranı arasında bir ilişki olabileceği fikrini akla getirmektedir. Sözü edilen durum nedeniyle yukarıda değinilen doğrusal regresyon analizinin çoklu olacak şekilde yapılması (Tablo 8 ve 9) ve bu analizde de ikamet edilen ile göre başka il nüfusuna kayıtlı olanların oranına bağımsız değişken olarak yer verilmesi uygun görülmüştür.

On bin nüfus başına düşen hırsızlık, yağma ve dolandırıcılık suçlarından CİK'e girenlerin illere göre dağılışı

Kişi başına düşen suç oranları, illeri sıralamak ve karşılaştırmak için neredeyse her yerde kullanılmaktadır. Bu durum, suçun sınırları belirli herhangi bir alandaki insan sayısı ile doğru orantılı bir şekilde arttığına dair güçlü bir doğrusal varsayımına dayanmaktadır. Buna göre nüfusu fazla olan illerin, daha yüksek suç oranlarına sahip olması beklenebilir. Ancak kişi başına yapılan sıralamalar ile nüfusa göre yapılan sıralamalar uyuşmayabilir ve bu durumda da nüfusu fazla olan illerin suç oranları sıralamasındaki yerleri oldukça farklı çıkabilir (Oliveira, 2021: 1-9).

Yukarıda sözü edilen bakış açısıyla, 1990-2020 döneminde Türkiye'de belirtilen suçlardan hapse girenlerin illere göre durumunu ortaya koyabilmek amacıyla, Tablo 6 hazırlanmıştır. Bu tablo TÜİK'in ADNKS verileri kullanılarak illerin 31 yıllık nüfus ve belirtilen suçlardan CİK'e giren ortalamalarının birbirine oranlanmasıyla oluşturulmuştur. Sonrasında da bu oranların derecesine göre ülkedeki illerin 5 gruba ayrıldığı bir harita (Şekil 4) çizilmiştir. Tablo 6 ve Şekil 4'te de görüleceği üzere hırsızlık, yağma

ve dolandırıcılık suçlarından cezaevine girenlerin oranının en yüksek olduğu iller sırasıyla; ülkenin batı-güneybatısında bulunan; Antalya (%005,83), İzmir (%005,4) ve Denizli (%004,9)'dir.

Tablo 6: Hırsızlık, yağma ve dolandırıcılık suçlarından CİK'e girenlerin oranının hesaplanmasında kullanılan verileri ve bu suçlardan hapse girenlerin illere göre sıralanışını gösteren tablo (1990-2020)

İl Adı	Ortalama			İl Adı	Ortalama		
	Nüfus	CİK'e Giren			Nüfus	CİK'e Giren	
		Sayısı	Oranı (%00)			Sayısı	Oranı (%00)
Antalya	1.817.792	1.058,87	5,83	Kütahya	599.949	132,90	2,22
İzmir	3.592.953	1.938,90	5,40	Zonguldak	633.866	138,06	2,18
Denizli	893.385	437,52	4,90	Malatya	776.352	166,45	2,14
Aydın	963.207	439,26	4,56	Niğde	336.230	71,00	2,11
Mersin	1.605.434	704,42	4,39	Erzincan	255.483	52,84	2,07
Adana	1.941.320	841,97	4,34	Karabük	213.592	43,61	2,04
Gaziantep	1.506.827	651,19	4,32	K. Maraş	1.029.494	204,74	1,99
İstanbul	11.589.903	4.943,45	4,27	Kırşehir	238.458	46,29	1,94
Bursa	2.349.281	953,32	4,06	İğdır	176.297	33,61	1,91
Manisa	1.299.357	514,10	3,96	Batman	477.035	90,61	1,90
Kayseri	1.151.346	448,52	3,90	Amasya	340.284	62,81	1,85
Ankara	4.372.637	1.676,42	3,83	Rize	336.858	62,32	1,85
Yalova	188.004	70,84	3,77	Erzurum	826.883	144,29	1,74
Eskişehir	739.070	265,65	3,59	Şanlıurfa	1.543.239	258,84	1,68
Balıkesir	1.105.974	392,19	3,55	Sinop	218.443	35,61	1,63
Muğla	761.882	263,84	3,46	Bartın	190.752	29,84	1,56
Edirne	399.311	137,00	3,43	Kars	313.976	48,65	1,55
Uşak	330.871	111,71	3,38	Trabzon	817.854	127,00	1,55
Tekirdağ	726.376	243,55	3,35	Artvin	180.714	27,29	1,51
Konya	2.029.021	658,29	3,24	Ordu	790.215	118,29	1,50
Sakarya	830.292	252,94	3,05	Sivas	680.941	99,81	1,47
Isparta	445.388	132,84	2,98	Kastamonu	376.475	54,35	1,44
Kocaeli	1.415.629	421,74	2,98	Tokat	674.820	96,90	1,44
Kırklareli	331.235	98,42	2,97	Siirt	286.790	39,35	1,37
Bolu	276.043	81,65	2,96	Ardahan	122.268	16,61	1,36
Çanakkale	476.837	141,35	2,96	Giresun	459.552	61,71	1,34
Karaman	234.279	67,65	2,89	Yozgat	532.281	71,45	1,34
Kilis	122.172	33,32	2,73	Ağrı	513.658	67,97	1,32
Elazığ	549.257	146,58	2,67	Adıyaman	606.179	79,48	1,31
Burdur	255.976	67,00	2,62	Bingöl	255.341	32,90	1,29
Samsun	1.230.247	318,97	2,59	Mardin	718.211	86,97	1,21
Osmaniye	457.538	116,29	2,54	Çankırı	216.598	25,65	1,18
Düzce	325.495	82,42	2,53	Bitlis	344.347	37,74	1,10
Hatay	1.359.776	343,39	2,53	Van	925.732	101,39	1,10
Afyon.	744.063	186,52	2,51	Muş	414.321	44,19	1,07
Bilecik	199.769	49,71	2,49	Tunceli	91.324	8,32	0,91
Çorum	559.881	137,00	2,45	Şırnak	394.170	34,35	0,87
Nevşehir	292.103	70,58	2,42	Bayburt	88.989	6,94	0,78
Aksaray	374.045	89,61	2,40	Gümüşhane	155.507	10,45	0,67
Kırkkale	317.583	73,52	2,31	Hakkâri	240.547	12,84	0,53
Diyarbakır	1.441.427	323,45	2,24	-	-	-	-

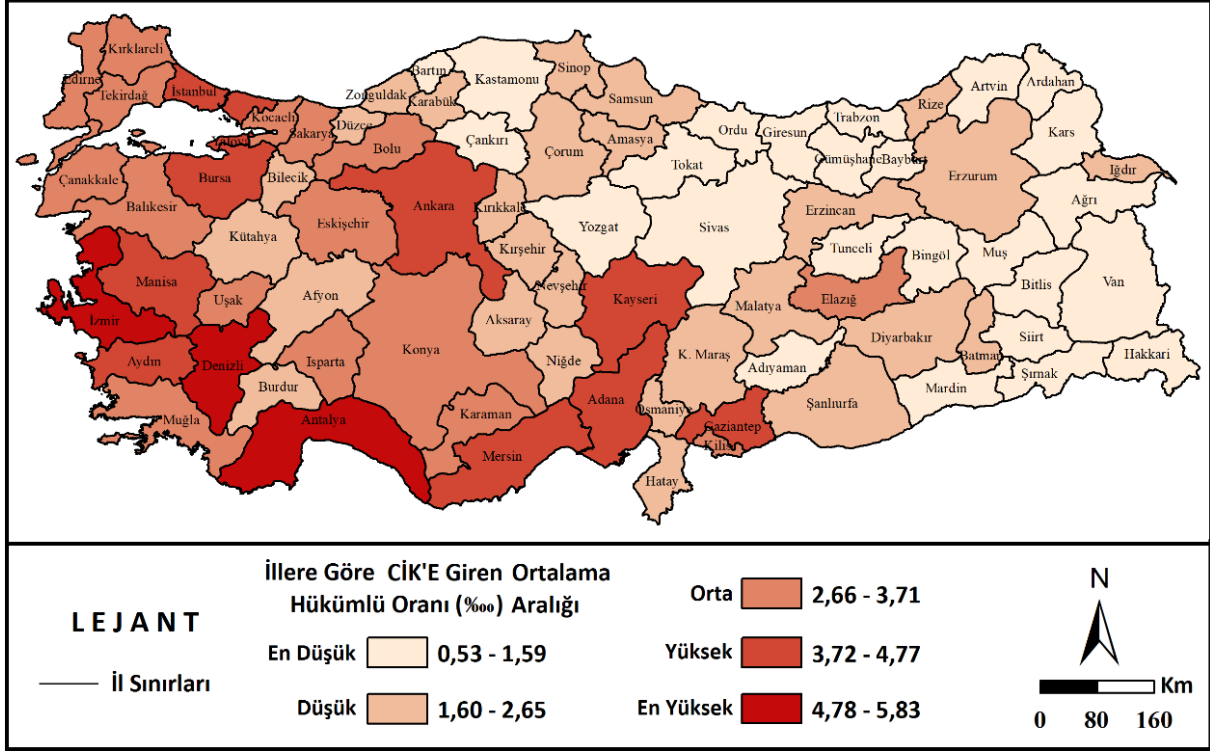
Kaynak: (DİE GNS, DİE GNT, TÜİK ADNKS ve TÜİK CİK'e Giren Hükümlü İstatistiklerinden yararlanılarak hazırlanmıştır)

Adı geçen illerden Antalya; doğal ve tarihi zenginlikleri, eğitim ve istihdam olanakları, elverişli iklim koşulları nedeniyle birçok insanın yaşamak için tercih ettiği bir ildir. Tarım, ticaret ve turizm açısından zengin istihdam olanaklarına sahip olması, ilin önemli ölçüde göç almasına neden olmaktadır. Ancak yoğun göçün beraberinde getirdiği hızlı nüfus artışı yüzünden ilin sosyokültürel ve sosyoekonomik yapısında birtakım yapısal ve sosyal değişimler meydana gelmiştir. Bu değişimler neticesinde ilde; nüfus heterojen bir yapıya bürünmüş, yoğun göçler sonucunda ortaya çıkan gecekondu bölgeleriyle diğer semtler arasında sosyoekonomik açıdan önemli farklılıklar meydana gelmiş, buna bağlı olarak gecekondu bölgelerinde yaşayanlarda uyum sorunları görülmüş, sosyal kontrol mekanizmaları zayıflamış, sosyal ilişkiler değişmiş ve bu da suç oranlarında artışlara sebep olmuştur (Burkay, 2008: 137-159).

Sözü edilen illerden İzmir; gerek ulusal ve gerekse uluslararası ölçekte önemli bir ticaret ve sanayi merkezidir. Coğrafi konumu, ekonomik, siyasi ve sosyal yapısı nedeniyle önemli bir göç çekim merkezi

de olan İzmir, Türkiye'nin en yüksek nüfuslu üçüncü ilidir (Ünal, 2020: 195). Ancak bu hızlı büyümenin; ne kadar sağlıklı olduğu tartışması bir yana, sonuçlarının neler olacağı da tam olarak kestirilememektedir (Südaş ve Mutluer, 2013: 17). Nitekim on bin nüfus başına düşen hırsızlık, yağma ve dolandırıcılık suçlarından hapse girenlerin ortalaması açısından ilin ülkede ikinci sırada yer alması da bunu doğrulamaktadır.

Şekil 4: On bin nüfus başına düşen hırsızlık, yağma ve dolandırıcılık suçlarından CİK'e girenlerin ortalamalarının illere göre dağılımını gösteren harita (1990-2020)

Adı geçen illerden Denizli, 2017 yılında hazırlanan İllerin ve Bölgelerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması'na göre ülkede; endeks değerleri açısından 10., imalat sanayine kayıtlı işyeri oranı açısından 3., kişi başına düşen ihracat miktarı açısından 5. sırada yer almaktadır (Acar vd., 2019: 42). Sanayi yanında turizm alanında gösterdiği gelişmeye de bağlı olarak Denizli, ülkenin göç alan illerinden birisi olmuştur (Arslan, 2011: 305). Ancak Denizli'ye göçler, daha çok sözü edilen araştırmanın 3 ve daha alt kademesinde kendine yer bulan illerden yapılmaktadır (Gökburun, 2019: 564). Eğitimsiz ve vasıfsız iş gücünün artmasına sebep olan böyle bir durumun (Topaloğlu, 2007: iii) da belirtilen suçlardan hapse girenlerin oranının yüksek çıkmasında etkili olduğu söylenebilir.

Adı geçen üç ilden başka söz konusu suçlardan cezaevine girenlerin oranının yüksek (‰3,72-‰4,77) olduğu diğer vilayetlerse; Aydın, Mersin, Adana, Gaziantep, İstanbul, Bursa, Manisa, Kayseri, Ankara ve Yalova'dır.

Gerek belirtilen suçlardan hapse girenlerin oranının en yüksek ve gerekse yüksek olduğu toplam 13 ile bakıldığında, Tablo 3'ün başında verilen vilayetlerle %92,3 nispetinde (Konya hariç) aynı olduğu, fakat sıralamalarının değiştiği görülmektedir. Buna göre Hırsızlık, Yağma ve Dolandırıcılık Suçlarından CİK'e Girenlerin İllere Göre Dağılımı başlığı altında da değinildiği üzere genel olarak adı geçen vilayetler, ülkenin önemli ölçüde göç alan yerleridir ve bu nedenle de buralarda başka il nüfusuna kayıtlı olanların oranı yüksektir.

Adı geçen suçlardan CİK'e girenlerin oranının düşük (‰1,6-‰2,65) olduğu illerse; Sinop, Şanlıurfa, Erzurum, Rize, Amasya, Batman, Iğdır, Kırşehir, Kahramanmaraş, Karabük, Erzincan, Niğde, Malatya,

Zonguldak, Kütahya, Diyarbakır, Kırıkkale, Aksaray, Nevşehir, Çorum, Bilecik, Afyonkarahisar, Hatay, Düzce, Osmaniye, Samsun ve Burdur’dur.

Belirtilen suçlardan hapse girenlerin oranının en düşük (%0,53-%1,59) olduğu illerse; Hakkâri, Gümüşhane, Bayburt, Şırnak, Tunceli, Muş, Van, Bitlis, Çankırı, Mardin, Bingöl, Adıyaman, Ağrı, Yozgat, Giresun, Ardahan, Siirt, Tokat, Kastamonu, Sivas, Ordu, Artvin, Trabzon, Kars ve Bartın’dır. Genel olarak bu illerin, ülkenin doğu yarısında bulunduğu ve %36’sı (Van, Mardin, Adıyaman, Ağrı, Yozgat, Tokat, Sivas, Ordu ve Trabzon) hariç Tablo 3’ün sonlarında yer alan iller olduğu görülmektedir. Daha önce de değinildiği üzere genel olarak adı geçen iller, ülkenin önemli ölçüde göç veren yerleridir ve bunun için de bu illerde, belirtilen suçlardan CİK’e girenlerin oranının fazla olduğu vilayetlerdeki gibi başka il nüfusuna kayıtlı olanların oranı yüksek değildir.

İşsizlik oranlarının illere göre dağılışı

Suçun ekonomik boyutunu araştıran çalışmalar arasında işsizlik değişkenine yer verenler çoğunluktadır. Bu değişken ile suç arasındaki ilişkinin araştırıldığı yabancı çalışmalara bakıldığında işsizliğin suça etkisinin var olup olmadığı hususunda ve işsizlik ile suç arasındaki ilişkinin yönü hakkında net bir sonuca ulaşılmadığı görülmektedir. Konuyla ilgili yapılan yerli çalışmaların sayısı ise oldukça azdır (Dündar ve Kesbiç, 2019: 173). Bu nedenle 1990-2020 döneminde Türkiye’de söz konusu suçlar yüzünden hapse giren hükümlüler ile işsizlik oranları arasındaki ilişki olup olmadığını ortaya koyabilmek amacıyla Tablo 7 hazırlanmıştır.

Tablo 7: 31 yıllık süreçte işsizliğin illere göre dağılışı oranını gösteren tablo (1990-2020)

İl Adı	31 Yıllık Süreçte İldeki İşsizlerin Oranı (%)	İl Adı	32 Yıllık Süreçte İldeki İşsizlerin Oranı (%)	İl Adı	33 Yıllık Süreçte İldeki İşsizlerin Oranı (%)
İstanbul	8,37	Bitlis	3,95	Tokat	3,28
Ankara	7,89	Muş	3,94	Amasya	3,26
Kilis	5,92	Ardahan	3,93	Erzurum	3,18
İzmir	5,56	Malatya	3,93	Çankırı	3,14
Zonguldak	5,54	Manisa	3,90	Kırklareli	3,11
Bursa	5,48	Trabzon	3,90	Giresun	3,07
Adana	5,25	Antalya	3,78	Denizli	3,06
Eskişehir	5,20	Karaman	3,77	Konya	2,98
Batman	5,11	Hatay	3,75	Mardin	2,93
Hakkâri	5,07	Erzincan	3,72	Bilecik	2,91
Kocaeli	5,07	Yalova	3,66	Şırnak	2,90
Düzce	4,83	Sakarya	3,64	Kars	2,89
Bingöl	4,70	Tunceli	3,63	Bolu	2,87
Karabük	4,58	Şanlıurfa	3,60	Afyon.	2,84
Samsun	4,54	Tekirdağ	3,60	Kırşehir	2,82
Adıyaman	4,53	Uşak	3,56	Kastamonu	2,79
Diyarbakır	4,51	Iğdır	3,54	Muğla	2,78
Osmaniye	4,42	Kayseri	3,54	Yozgat	2,78
Rize	4,39	Siirt	3,51	Niğde	2,75
K. Maraş	4,34	Bayburt	3,45	Burdur	2,67
Mersin	4,29	Balıkesir	3,40	Ordu	2,65
Kırıkkale	4,24	Sinop	3,39	Nevşehir	2,60
Artvin	4,21	Çorum	3,34	Edirne	2,58
Bartın	4,08	Gaziantep	3,33	Çanakkale	2,57
Kütahya	4,01	Isparta	3,31	Gümüşhane	2,54
Elazığ	3,99	Aydın	3,29	Aksaray	2,44
Sivas	3,98	Van	3,29	Ağrı	2,30

Kaynak: (İŞKUR İstatistik Yıllıkları ve TÜİK ADNKS verilerinden yararlanılarak hazırlanmıştır)

Tablo 7’de de görüleceği üzere 31 yıllık süreçte ülkede işsizlerin oranının en yüksek olduğu il, %8,37 ile İstanbul’dur. Bunu Ankara (%7,89), Kilis (%5,92), İzmir (%5,56), Zonguldak (%5,54), Bursa (%5,48), Adana (%5,25), Eskişehir (%5,2), Batman (%5,11), Hakkâri (%5,07) ve Kocaeli (%5,07) gibi iller takip etmektedir. İşsizlik oranı yüksek bu iller içinde her ne kadar göç verenler bulunsun da, göç alanların çoğunlukta olduğunu söylemek mümkündür. Bu da daha çok işsizlik yüzünden ülkenin büyük şehirlerine/nüfuslu illerine yapılan göçlerin, buralardaki işsizlik oranlarının da yükselmesine sebep olduğunu göstermesi açısından önemlidir.

Buna karşın işsizlik oranının ülkede en düşük olduğu iller arasındaysa ilk sırada, %2,3 ile Ağrı yer almaktadır. Bunu Aksaray, Gümüşhane, Çanakkale, Edirne, Nevşehir, Ordu, Burdur, Niğde, Yozgat ve Muğla gibi iller takip etmektedir. İşsizlik oranı düşük bu illere bakıldığında, içlerinde her ne kadar göç alanlar bulunsun da göç verenlerin çoğunlukta olduğu görülmektedir. Zira Giriş kısmında verilen nüfus bilgilerini dikkate alarak yaptığımız hesaplamaya göre 1990'dan 2020 yılına kadar ülke nüfusu %48,1 oranında artmıştır. Buna karşın Muğla hariç adı geçen illerin tümünün nüfusunda meydana gelen değişim, Tablo 4'te de görüleceği üzere, %-27,64 (Yozgat) ile %29,6 (Aksaray) arasında kalmıştır.

Hırsızlık, Yağma ve Dolandırıcılık Suçlarından CİK'e Girenlerin İllere Göre Dağılışı başlığı altında da değinildiği üzere genel olarak göç alan illerde belirtilen suçlardan hüküm giyenlerin oranı daha yüksek, göç veren illerdeyse daha düşüktür. Benzer şekilde işsizlerin oranı, göç alan illerde artarken göç veren illerdeyse azalmaktadır. Bu da işsiz oranları ile belirtilen suçlardan hapse girenlerin oranı arasında bir ilişki olabileceği fikrini akla getirmektedir.

Sözü edilen durum nedeniyle belirtilen suçlardan CİK'e girenlerin oranlarının bağımlı değişken olarak dikkate alındığı çoklu doğrusal regresyon analizinde (Tablo 8 ve 9) 81 ildeki işsizlerin oranına da bağımsız değişken olarak yer verilmesi uygun görülmüştür.

Hırsızlık, yağma ve dolandırıcılık suçlarından CİK'e girenlerle ilişkin çoklu doğrusal regresyon analizi

1990-2020 döneminde Türkiye'de belirtilen suçlardan CİK'e girenlerin oranları ile coğrafi açıdan yukarıda değinilen özellikler arasında istatistiki açıdan herhangi bir ilişki olup olmadığını saptamak amacıyla çalışmanın bu bölümünde SPSS programı kullanılmak suretiyle çoklu bir doğrusal regresyon analizi yapılmıştır.

Çoklu doğrusal regresyon, iki veya daha fazla açıklayıcı bağımsız değişken (x) ile bir bağımlı değişken (y) arasındaki ilişkiyi, gözlemlenen verilerle doğrusal bir denklem kurarak modellemeye çalışır. Bunun için bağımsız değişkenin her değeri, bağımlı değişkenin bir değeriyle ilişkilendirilmekte (Yale University, t.y.); böylece bağımsız değişkenlerin bağımlı değişkenden gözlenen değişimlerin ne kadarını açıkladıkları, determinasyon katsayıları ile tespit edilmektedir (Tavşancıl, t.y.). Buna göre 31 yıllık süreçte belirtilen suçlardan hapse girenlerin oranının bağımlı değişken olarak belirlendiği analizin bağımsız değişkenlerinin; 31 yıllık süreçte illerdeki işsizlerin oranı, 31 yıllık süreçte il nüfuslarının ülke nüfusuna olan oranı ve 2020 yılı itibarıyla ikamet edilen ilde göre başka il nüfusuna kayıtlı olanların oranının olması uygun görülmüştür.

Çalışmayla ilgili analizin model özetini gösteren Tablo 8'de de görüleceği üzere Durbin-Watson katsayısının (2,161) tavsiye edilen düzey olan 2 değerine yakın olması, ardışık hata terimi değerleri arasında otokorelasyon bulunmadığını, dolayısıyla kurulan modelin doğru bir şekilde tanımlandığını göstermektedir. Bağımsız değişkenlerin tamamı ile bağımlı değişken arasındaki ilişkinin korelasyon katsayısı ise 0,732'dir. Buradan ($r > 0,70$ olduğu için) değişkenler arasında güçlü bir ilişkinin olduğu sonucunu çıkarmak mümkündür. Ayrıca Düzeltilmiş R Kare değerinin 0,518 olması, bağımsız değişkenlerin tamamının, bağımlı değişkendenki değişimin %51,8'ini açıkladığını göstermektedir.

Tablo 8: Ortalama CİK'e giren hükümlü oranı bağımlı değişkeni ile seçilen bağımsız değişkenlere ilişkin model özetini gösteren tablo

Model Özeti (Model Summary) ^b					
Model	R	R Kare (R Square)	Düzeltilmiş R Kare (Adjusted R Square)	Tahmini Değerin Standart Hatası (Std. Error of the Estimate)	Durbin-Watson
1	,732 ^a	,536	,518	,80512	2,161

a. Kestirimler (Predictors): Sabit (Constant), 31 yıllık süreçte ilin ülke nüfusuna oranı (%), 2020 yılı itibarıyla ilde başka il nüfusuna kayıtlı olanların oranı (%), 31 yıllık süreçte ildeki işsizlerin oranı (‰)

b. Bağımlı Değişken (Dependent Variable): 31 yıllık süreçte belirtilen suçlardan ilde CİK'e girenlerin oranı (‰)

Kaynak: (Tablo 3, 4, 5 ve 7'deki oransal veriler dikkate alınarak hazırlanmıştır)

Analizde kullanılan regresyon katsayılarının ve bunların anlamlılık düzeylerinin verildiği Katsayılar Tablosu'na (Tablo 9) bakıldığında, 31 yıllık süreçte belirtilen suçlardan illerde CİK'e girenlerin oranı

ile 31 yıllık süreçte illerin ülke nüfusuna oranı arasında pozitif bir ilişki olduğu görülmektedir. Bunu daha detaylı bir şekilde ifade etmek gerekirse korelasyon katsayısının 0,447 olması, sözü edilen değişkenler arasında orta düzeyde pozitif bir ilişki olduğunu göstermektedir.

Tablo 9: 31 yıllık süreçte belirtilen suçlardan illerde CİK’e giren hükümlü oranı bağımlı değişkenin, seçilen bağımsız değişkenlerle olan ilişkisini gösteren çoklu doğrusal regresyon analizi tablosu

Katsayılar (Coefficients) ^a												
Model	Standartlaştırılmamış Katsayılar (Unstandardized Coefficients)		Standartlaştırılmış Katsayılar (Standardized Coefficients)	t	Anlamlılık (Significant)	B için %95 Güven Aralığı (95% Confidence Interval for B)		Korelasyonlar (Correlations)			Doğrusallık İstatistikleri (Collinearity Statistics)	
	B	Standart Hata (Std. Error)	Beta			Alt Sınır (Lower Bound)	Üst Sınır (Upper Bound)	Sıfır Sıralı (Zero-order)	Kısmi (Partial)	Yarı Kısmi (Part)	Tolerans (Tolerance)	Varyans Enflasyon Faktörü (VIF)
Sabit (Constant)	1,841	,380		4,846	,000	1,084	2,597					
31 yıllık süreçte ilin ülke nüfusuna oranı (%)	,071	,064	,122	1,104	,273	-,057	,199	,447	,125	,086	,496	2,014
2020 yılı itibarıyla ilde başka il nüfusuna kayıtlı olanların oranı (%)	,052	,007	,741	7,475	,000	,038	,065	,719	,648	,580	,613	1,631
31 yıllık süreçte ildeki işsizlerin oranı (‰)	-,198	,110	-,186	-1,805	,075	-,416	,020	,271	-,201	-,140	,570	1,755

a. Bağımlı Değişken (Dependent Variable): 31 yıllık süreçte belirtilen suçlardan ilde CİK’e girenlerin oranı (‰)

Kaynak: (Tablo 3, 4, 5 ve 7’deki oransal veriler dikkate alınarak hazırlanmıştır)

31 yıllık süreçte belirtilen suçlardan illerde CİK’e girenlerin oranı ile 2020 yılı itibarıyla illerde başka il nüfusuna kayıtlı olanların oranı arasındaki ilişkiye bakıldığında, bunların da arasında pozitif bir ilişkinin olduğu görülmektedir. Korelasyonun katsayısının 0,719 olması ($r > 0,70$ olduğu için) ise bu iki değişken arasında güçlü düzeyde bir korelasyon olduğunu göstermektedir. Bunu daha detaylı bir şekilde ifade etmek gerekirse; başka il nüfusuna kayıtlı olanların oranındaki %1’lik bir artış, belirtilen suçlardan CİK’e girenlerin oranında ‰0,719’luk bir artışla ilişkilidir.

Ayrıca 31 yıllık süreçte belirtilen suçlardan illerde CİK’e girenlerin oranı ile 31 yıllık süreçte illerdeki işsizlerin oranı arasındaki korelasyona bakıldığında, bunların da arasında pozitif bir ilişkinin olduğu görülmektedir. Ancak ilgili katsayının 0,271 olması ($0,01 < r < 0,29$ olduğu için) aralarında zayıf bir korelasyon bulunduğunu göstermektedir.

Regresyon katsayılarıyla ilgili yapılan bu açıklamaların anlamlı olup olmadığını kontrol etmek için “Anlamlılık” sütun başlığı altında verilen p değerlerine bakıldığında, buradaki verilerden sadece 2020 yılı itibarıyla ilde başka il nüfusuna kayıtlı olanların oranı bağımsız değişkeninin istatistiki açıdan kabul edilebilir maksimum düzey olan 0,05’ten küçük (0,000) olduğu, buna göre bu iki değişken arasında ($p < 0,001$ olduğu için) çok yüksek düzeyde istatistiki açıdan anlamlı bir ilişkinin bulunduğu görülmektedir. Buna göre illerde; 2020 yılı itibarıyla başka il nüfusuna kayıtlı olanların oranı ile 31 yıllık süreçte belirtilen suçlardan hapse girenlerin (‰) oranı arasında pozitif yönde ve doğru orantılı bir ilişki vardır. Bunu daha detaylı bir şekilde ifade etmek gerekirse başka il nüfusuna kayıtlı olanların oranındaki %1’lik bir artış, belirtilen suçlardan CİK’e girenlerin oranında ‰0,052’lik bir artışla ilişkilidir.

Buradan il nüfusu içinde başka il nüfusuna kayıtlı olanların oranı ne kadar yükselirse, o kadar belirtilen suçların işlenme ve dolayısıyla da hapse girme oranının arttığı sonucunu çıkarmak mümkündür. Bu da hırsızlık, yağma ve dolandırıcılık suçlarının en kolay kozmopolit illerde işlendiğini göstermektedir. Oysaki nüfusu homojen olan, başka bir deyişle de herkesin birbirini tanıdığı, küçük illerdeyse bu tür suçları işlemek toplum tarafından önce suçlu olarak tanınmayı ve sonrasında da damgalanarak dışlanmayı beraberinde getirecektir. Dolayısıyla çok fazla risk barındırdığı için böyle yerlerde belirtilen suçlardan hapse girenlerin oranının oldukça az olacağı çıkarımında bulunmak mümkündür.

Yapılan analizde diğer iki bağımsız değişkenin anlamlı bir etkisinin bulunamaması ise 2020 yılı itibarıyla ilde başka il nüfusuna kayıtlı olanların oranı bağımsız değişkeninin üzerine 31 yıllık süreçte ilin ülke nüfusuna oranı ve 31 yıllık süreçte ildeki işsizlerin oranı bağımsız değişkenlerinin daha fazla

bir şey katamaması olabilir. Ayrıca sözü edilen bağımsız değişkenlerin birbiri arasında anlamlı bir ilişki bulunması yüzünden de böyle bir sonuç çıkmış olabilir. Zira ilişkinin pozitif yönünün olduğunu belirtmek gibi diğer iki bağımsız değişkenin de analizde açıkladığı kısımlar bulunmaktadır. Nitekim çalışmanın önceki kısımlarında alınan göçlere bağlı olarak ülke nüfusunun önemli bir kısmının ikamet ettiği illerde, hem başka il nüfusuna kayıtlı olanların hem de işsizlik oranlarının arttığına ve dolayısıyla bunların birbiriyle ilişkili konular olduğuna değinilmiştir.

Sonuç ve öneriler

1990-2020 döneminde Türkiye’de hırsızlık, yağma ve dolandırıcılık suçlarından CİK’e giren mahkûmları coğrafi açıdan incelenmeyi amaçlayan bu araştırmadan ve bu çalışma kapsamında yapılan çoklu doğrusal regresyon analizinden elde edilen sonuçlar ve bunlara ilişkin öneriler aşağıdaki gibidir:

Belirtilen dönemde Türkiye’de hırsızlık, yağma ve dolandırıcılık suçları sebebiyle 708.982 kişi hapse girmiştir. Buna göre 31 yıllık süreçte ülkede hapse girenlerin %20,1’ini, belirtilen suçlar sebebiyle mahkûm olanlar oluşturmaktadır. Özellikle 2011 yılı sonrasında belirtilen suçlar sebebiyle hapse girenlerin oranının bir artma eğiliminde olduğu görülmektedir. Nitekim 2011’den sonraki 9 yıllık süreçte sözü edilen suçlar sebebiyle hapse girenlerin senelik ortalaması (46.972) neredeyse 2021 yılındaki Faroe Adaları’nın nüfusu kadardır. Söz konusu suçlar sebebiyle ve belirtilen dönem boyunca Türkiye’de hapse girenlerin %95,38’ini erkekler, %4,62’sini ise kadınlar oluşturmuştur. Böyle bir sonuç çıkmasına cinsiyet farklılığının yol açtığını söylemek mümkündür. Ayrıca ülkede egemen olan ataerkil toplumsal yapının, evi geçindirme sorumluluğunu erkeklere yüklemesi de bunda etkilidir. Çeşitli sebeplerle bu sorumluluğu yerine getiremeyen bazı erkeklerin harcanan zaman ve emeğe göre getirisi oldukça yüksek olan bu tür suçlara yöneldiği söylenebilir. Sözü edilen suçlardan hapse girenlerin kendi içindeki dağılımına bakıldığında, %59,54 ile hırsızlık fiilini işleyenlerin bariz bir farkla önde oldukları görülmektedir. Böyle bir sonuç çıkmasının nedeni, diğer iki suça nazaran, hırsızlığın daha az risk taşıdığı düşünülmesi olabilir.

Sözü edilen dönemde Türkiye’de sözü edilen suçlardan hapse girenlerin sayısının 153.247 kişi ile en yüksek olduğu il, İstanbul’dur. Bu durum İstanbul’un, çalışma döneminin başından sonuna kadar ülkenin en fazla nüfusa sahip ili olmasından kaynaklanmaktadır. Belirtilen suçlardan hapse girenlerin sayısının ülkede yüksek olduğu diğer illerse; İzmir, Ankara, Antalya, Bursa, Adana, Mersin, Konya, Gaziantep, Manisa, Kayseri, Aydın, Denizli, Kocaeli, Balıkesir, Hatay ve Diyarbakır’dır. Sözü edilen illerin de çalışma dönemi başı (1990) ile sonu (2020) arasındaki nüfuslarında meydana gelen değişime bakıldığında, her birinde önemli miktarda artış olduğu görülmektedir. Bu da adı geçen illerin büyük ölçüde göç alan yerler olduğunu göstermektedir.

Buna karşın belirtilen suçlardan hapse girenlerin ülkede en az (215 kişi) olduğu ilse Bayburt’tur. Sırasıyla bu ili Tunceli, Gümüşhane, Hakkâri, Ardahan, Çankırı, Artvin ve Bartın takip etmektedir. Çalışma döneminin başı ile sonu arasında sözü edilen illerin de nüfuslarında meydana gelen değişime bakıldığında, her birinde önemli miktarda azalış olduğu görülmektedir. Buradan da adı geçen illerin genel olarak göç veren yerler olduğu çıkarımında bulunmak mümkündür.

On bin nüfus başına düşen hırsızlık, yağma ve dolandırıcılık suçlarından cezaevine girenlerin oranının en yüksek olduğu iller sırasıyla; ülkenin batı-güneybatısında bulunan; Antalya (%005,83), İzmir (%005,4) ve Denizli (%004,9)’dir. Sözü edilen illerden Antalya; turizm, ticaret ve tarım açısından zengin istihdam olanaklarına sahip olması nedeniyle önemli bir göç çekim merkezidir. Ancak bu göçler yüzünden ilin sosyokültürel, sosyoekonomik yapısında birtakım değişimler olmuş ve suç oranlarında artışlar meydana gelmiştir (Burkay, 2008: 137-159). Adı geçen vilayetlerden İzmir; gerek ulusal ve gerekse uluslararası ölçekte önemli bir ticaret, sanayi ve göç merkezi olması nedeniyle hızla büyüyerek nüfus açısından ülkenin üçüncü büyük ili olmuştur (Ünal, 2020: 195). Ancak on bin nüfus başına düşen belirtilen suçlardan cezaevine girenlerin oranı açısından ilin ülkede ikinci sırada yer alması, bu büyümenin çok da sağlıklı bir şekilde gerçekleşmediğini göstermektedir. Sözü edilen illerden Denizli de sanayi ve turizm alanında gösterdiği gelişmeye bağlı olarak ülkenin göç alan illerinden birisi haline gelmiştir (Arslan, 2011: 305). Ancak on bin nüfus başına düşen belirtilen suçlardan hapse girenlerin oranı açısından ilin ülkede üçüncü sırada yer alması, bu gelişmelerin Denizli’ye olumsuz bir yansıması olarak

değerlendirilebilir. Adı geçen üç ilden başka söz konusu suçlardan hapse girenlerin oranının yüksek (%003,72-%004,77) olduğu diğer vilayetlerse; Aydın, Mersin, Adana, Gaziantep, İstanbul, Bursa, Manisa, Kayseri, Ankara ve Yalova'dır. Gerek belirtilen suçlardan cezaevine girenlerin oranının en yüksek ve gerekse yüksek olduğu illere bakıldığında, genel olarak adı geçen vilayetlerin önemli ölçüde göç aldığı ve buna bağlı olarak da bu illerde başka il nüfusuna kayıtlı olanların oranının yüksek olduğu görülmektedir.

Belirtilen suçlardan hapse girenlerin oranının en düşük (%000,53-%001,59) olduğu illerse; Hakkâri, Gümüşhane, Bayburt, Şırnak, Tunceli, Muş, Van, Bitlis, Çankırı, Mardin, Bingöl, Adıyaman, Ağrı, Yozgat, Giresun, Ardahan, Siirt, Tokat, Kastamonu, Sivas, Ordu, Artvin, Trabzon, Kars ve Bartın'dır. Genel olarak adı geçen iller, ülkenin önemli ölçüde göç veren yerleridir. Bunun için de bu illerde başka il nüfusuna kayıtlı olanların oranı yüksek değildir.

Daha çok işsizlik yüzünden ülkenin büyük şehirlerine yapılan göçler, bu illerdeki işsizlik oranlarının da yükselmesine sebep olmuştur. Ayrıca önemli ölçüde göç alan illerde belirtilen suçlardan hapse girme oranları da yüksektir. Buradan hareketle belirtilen suçlarla arasında ilişki olabileceği düşünülerek yapılan çoklu regresyon analizinde işsizlik oranlarına da yer verilmiştir. Ancak bu analizde işsizlikle belirtilen suçlar arasında çok da anlamlı olmayan pozitif yönde zayıf bir korelasyon tespit edilmiştir. Sonucun böyle çıkması, ülkedeki işsizler açısından da olumlu bir gelişmedir. Aksi takdirde işsiz kalan kişilerin genelinin belirtilen suçları işleme açısından potansiyel arz ettikleri gibi itham edici bir çıkarımda bulunmak gerekirdi. Yine işsizlikle belirtilen suçlar arasında anlamsız bir ilişki çıkmasında Türkiye'de ekonomik kriz ve dolayısıyla da işsizlik oranlarının arttığı dönemlerde ailelerin; lüks tüketimden kaçınmak, zaruri olmayan ürünleri ya satın almamak ya da alımını ertelemek, daha ucuz olan alternatiflere yönelmek gibi birtakım yöntemleri yaygın olarak kullanmasının da etkisi vardır. Ayrıca böyle durumlarda erkekler bir yandan iş ararken kadın ve çocuklarsa çalışarak ailenin gelirin destek olma çabası içine girebilmektedir (Rankin, Aytaç, Kavaklı-Birdal, 2013: 333). Öte yandan Türkiye'de işsizlik sorunu yaşayan ailelere; akrabaları, yakınları ya da komşuları ekonomik açıdan destek de olabilmektedir (Demiröz, 2003: 97). Dahası bunlara Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı tarafından yapılan yardımlar ile sigortalı işsizlere yasada belirtilen şartları taşımaları halinde işsiz kaldıkları dönemde yapılan ödemeleri (İŞKUR, 2018) de dâhil etmek mümkündür. İllerdeki işsizlerin oranı ile bağımlı değişken arasında anlamlı bir ilişkinin bulunamaması ise belirtilen süreçte söz konusu suçları işleyenlerin işsiz kaldıkları için değil, kolay para kazanmak istedikleri için bu cürümleri gerçekleştirdiklerini göstermektedir. Bu da genel olarak ülkede belirtilen suçları işleyenlerin yaptıkları cürümü, bir meslek olarak gördükleri anlamına gelmektedir. Bu kişilere verilecek cezaların ağırlaştırılması ise tek başına ve kesin olarak onları bu suçları işlemekten alıkoyamaz. Zira af, erteleme, koşullu salıverilme gibi durumlar; cezaların caydırıcılığını olumsuz bir şekilde etkilemekte ve toplumda suç işleyenler için "Birkaç sene yatıp çıkar." düşüncesinin yerleşmesine sebep olmaktadır. Bu nedenle öncelikli olarak yapılması gereken şey suçlara verilen cezaların ağırlaştırılması değil onların mutlak bir şekilde uygulanmasıdır (Orhan, 2021: 64).

Yapılan analizde başka il nüfusuna kayıtlı olanların oranı ile belirtilen suçlar arasında çok yüksek düzeyde istatistiki açıdan anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Buradan il nüfusu içinde ne kadar başka il nüfusuna kayıtlı olanların oranı yükselirse, o kadar belirtilen suçların arttığı ve dolayısıyla da CİK'e girenlerin oranının yükseldiği sonucunu çıkarmak mümkündür. Bu da hırsızlık, yağma ve dolandırıcılık suçlarının en kolay kozmopolit illerde işlendiğini göstermektedir. Oysaki nüfusu homojen olan küçük illerde bu tür suçları işlemek toplum tarafından önce afişe olmayı ve sonrasında da damgalanarak dışlanmayı beraberinde getirecektir. Buna göre belirtilen suçları en aza indirebilmek için yurt çapında nüfus hareketliliğini azaltmanın gerekli olduğunu ve bunun için de; ülke içindeki gelişmişlik farklarının giderilmesinin, geri kalmış illere teşvikler verilerek buraların yatırım açısından cazip yerler haline getirilmesinin ve kırdan göçe sebep olan unsurların en aza indirilmesinin önem arz ettiğini söylemek mümkündür.

Bu çalışmaya son yıllarda sayıları gittikçe artan Suriye, Afganistan, Irak vd. ülkelerden düzensiz göçlerle Türkiye'ye giriş yapan ve daha özeldenyse ülkenin gelişmiş ve kozmopolit nüfuslu illerine yerleşenler dâhil değildir. Ancak yabancı uyruğa sahip nüfusun da dâhil olmasıyla göç alan illerin daha

fazla kozmopolit yerler haline geldiği aşikârdır. Bununla birlikte bu nüfusa dair istatistiki veriler temin edilmek suretiyle yapılacak bir araştırma, belirtilen suçların ülkedeki durumuna ilişkin daha kapsayıcı değerlendirmelerin yapılabilmesine olanak tanıyacaktır.

Suç davranışının oluşumunda ekonomik yapı da oldukça önemli bir faktördür. Zira yapılan araştırmalar göstermektedir ki, içinde bulunulan ekonomik koşullar yetersiz kaldığı takdirde bazı bireyler, özellikle mala karşı olan suçları işleme eğilimi sergileyebilmektedir (Burkay, 2008: 159-160). Bu nedenle işsizler başta olmak üzere açlık ve yoksulluk sınırının altında yaşayan vatandaşlara sosyal yardım ve transfer harcaması yapmaktan ziyade belirtilen sorunların ortaya çıkmasına sebep olan hususların kalıcı bir şekilde ortadan kaldırılmasına yönelik çalışmalar yapılmalıdır.

Bu çalışmada belirtilen suçlardan hapse girenlerin oranı üzerinde; işsizlik oranlarının, il nüfuslarının ülke nüfusuna oranının ve 2020 yılı itibarıyla ikamet edilen il göre başka il nüfusuna kayıtlı olanların oranının etkisi olup olmadığı irdelenmiştir. Yukarıda da değinildiği üzere yapılan analiz çalışması bağımsız değişkenlerin tamamının, bağımlı değişkendenki değişimin %51,8'ini açıkladığını göstermektedir. Buna göre iktisat, sosyoloji, psikoloji, hukuk ve etik gibi diğer sosyal bilimlerin de ilgi alanına giren bu konuyu multidisipliner yaklaşımla ele alacak bir çalışma, mevzunun bilimsel açıdan daha iyi açıklanması ve anlaşılması adına alan yazına katkı sağlayabilir.

Kaynakça

- Acar, S., Bilen Kazancık, L., Meydan, M. C. ve, Işık, M. (2019). *İllerin ve bölgelerin sosyo-ekonomik gelişmişlik sıralaması araştırması SEGE-2017*. Kalkınma Ajansları Genel Müdürlüğü.
- Alacakaptan, U. (1975). *Suçun unsurları*. Sevinç Matbaası.
- Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Adalet MYO. (t.y.). *Genel Hukuk-1 Dersleri*. 19 Ekim 2022 tarihinde https://acikders.ankara.edu.tr/pluginfile.php/49483/mod_resource/content/1/%C4%B0GHP%20genel%20hukuk%201-12.pdf ağ adresinden erişildi.
- Arslan, M. (2011). *Geçmişten günümüze Denizli folkloru*. Yapı Kredi Yayınları.
- Aydın, D. (2021). Dolandırıcılık suçu. *Hacettepe Hukuk Fakültesi Dergisi*, 11(2), 649-705. <https://doi.org/10.32957/hacettepehdf.979085>
- Başaran, E. (2022). Türkiye’de suç coğrafyası araştırmaları: Bir literatür değerlendirmesi. *Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 23(42), 625-667. <https://doi.org/10.21550/sosbilder.993725>
- Bennett, S., Farrington, D. P. ve Huesmann, L. R. (2005). Explaining gender differences in crime and violence: The importance of social cognitive skills. *Aggression and Violent Behavior*, 10, 263-288.
- Bilge, Y. (1996). Hırsızlık fiillerinde cezai sorumluluk. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 45(1-4), 153-159.
- Burkay, S. (2008). *Suç teorileri ve suç olgusu: Antalya örneği*. [Yüksek lisans tezi]. Akdeniz Üniversitesi.
- Ceza ve güvenlik tedbirlerinin infazı hakkında kanun. (2004). *T.C. Resmî Gazete* (25.685, 29 Aralık 2004).
- Demiröz, F. (2003). Ailede krizler ve sosyal hizmet. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 14(1), 85-98.
- DİE. (1991). *1990 genel nüfus sayımı idari bölünüş*. DİE Matbaası.
- DİE. (1998). *1997 genel nüfus tespiti il ve ilçelerin şehir ve köy nüfusları kesin sonuçları*. DİE Matbaası.
- DİE. (2001). *2000 genel nüfus sayımı nüfusun sosyal ve ekonomik nitelikleri*. DİE Matbaası.
- Dündar, Ö. ve Kesbiç, C. Y. (2019). Türkiye’de malvarlığına karşı işlenen suçların mekânsal bağımlılığı. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(2), 171-188. <https://doi.org/10.18037/ausbd.566788>
- Gökburun, İ. (2019). Ekonomik gelişmişliğin göçler üzerindeki etkisi: Denizli örneği. *Uluslararası Yönetim Akademisi Dergisi*, 2(3), 564-582. <https://doi.org/10.33712/mana.658852>
- Göktürk, N. (2012). Ceza hukukunun işlevi, kaynakları ve temel ilkeleri. İ. Özgenç ve İ. Üzülmez (Ed.), *Ceza Hukukuna Giriş* içinde (ss. 2-17) Anadolu Üniversitesi.
- Günel, V. ve Şahinalp, M. S. (2009). Şanlıurfa şehrindeki hırsızlık suçlarının mekânsal analizi. *Polis Bilimleri Dergisi*, 11(1), 99-148.

- Hafizoğulları, Z. ve Kurşun, G. (2007). Türk Ceza Hukuku'nda örgütlü suçluluk. *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, 20(71), 25-80.
- International Energy Agency. (2021). *Turkey 2021 energy policy review*. 19 Ekim 2022 tarihinde https://iea.blob.core.windows.net/assets/cc499a7b-b72a-466c-88de-d792a9daff44/Turkey_2021_Energy_Policy_Review.pdf ağ adresinden erişildi.
- İçli, T. G. (2007). *Kriminoloji*. Seçkin Yayınevi.
- İŞKUR. (2018). İşsizlik Ödeneği. 20 Temmuz 2023 tarihinde <https://www.iskur.gov.tr/is-arayan/issizlik-sigortasi/issizlik-odeneği/> ağ adresinden erişildi.
- İŞKUR. *İstatistikler*. 11 Aralık 2022 tarihinde <https://www.iskur.gov.tr/kurumsal-bilgi/istatistikler/> ağ adresinden erişildi.
- Karakaş, E. (2006). Elazığ şehrinde suçların dağılışı ve özellikleri. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 11(15), 83-112.
- Karakaş, E. (2009). Suç coğrafyası çalışmalarında veri kaynakları. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(2), 25-41.
- Karakaş, E., Arslan, H. ve, Karadoğan, S. (2003). Suç araştırmalarında CBS sistemiyle oluşturulan haritaların önemi. *1. Polis Bilişim Sempozyumu Bildirileri* içinde (ss. 358-362), Emniyet Genel Müdürlüğü Bilgi İşlem Dairesi Başkanlığı Yayınları.
- Koca, M. (2002). Hırsızlığın bir işleniş şekli olarak kapkaççılık. *Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, VI, 167-196.
- Koç, O. (2019). *5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nda hırsızlık suçu*. [Yüksek lisans tezi]. Çankaya Üniversitesi.
- Kohn, C. (2006). Conceptualization and treatment of kleptomania behaviors using cognitive and behavioral strategies. *International Journal of Behavioral Consultation and Therapy*, 2(4), 553-559.
- Küçükay, A. (2019). Suç önleme stratejileri ve güvenlik politikalarına psikolojik bir bakış. *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi*, 11(38), 343-392.
- Oliveira, M. (2021). More crime in cities? on the scaling laws of crime and the inadequacy of per capita rankings-a cross-country study. *Crime Science*, 10(27), 1-13. <https://doi.org/10.1186/s40163-021-00155-8>
- Orhan, U. (2021). Cezaları ağırlaştırmak caydırıcılığı artırır mı?. *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, 34(156), 63-86.
- Rankin, B. H., Ayaç, I. A. ve Kavaklı-Birdal, N.B. (2013). 2008 ekonomik krizinin olası etkileri ve Türkiye'de kentlerde evli çiftlerin yaşadığı hanelerde kullanılan baş etme yöntemleri. *ODTÜ Gelişme Dergisi*, 40, 317-338.
- Sargın, S. ve Temurçin, K. (2011). *Türkiye'nin suç coğrafyası*. Polis Akademisi Yayınları.
- Südaş, İ. ve Mutluer, M. (2013). Beşeri ve ekonomik özellikleri açısından İzmir. E. Öner (Ed.), *Prof. Dr. Asaf Koçman'a Armağan Kitabı* içinde (ss. 1-19) Ege Üniversitesi Yayınları.
- Tavşancıl, E. (t.y.). *Temel İstatistik Regresyon I*. 29 Kasım 2022 tarihinde https://acikders.ankara.edu.tr/pluginfile.php/169660/mod_resource/content/0/9_REGRESYON.pdf ağ adresinden erişildi.
- The World Bank. (2022). *Population 2021*. 3 Kasım 2022 tarihinde <https://databankfiles.worldbank.org/data/download/POP.pdf> ağ adresinden erişildi.
- Topaloğlu, G. S. (2007). *Suç oluşumuna kentleşme ve iç göçün etkilerinin analizi: Ankara örneği*. [Yüksek lisans tezi]. Kara Harp Okulu Komutanlığı.
- TÜİK. *ADNKS sonuçları*. 3 Ekim 2022 tarihinde <https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?kn=95&locale=tr> ağ adresinden erişildi.
- TÜİK. *Ceza İnfaz Kurumuna giren hükümlü istatistikleri veri tabanı*. 1 Ekim 2022 tarihinde <https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?kn=95&locale=tr> ağ adresinden erişildi.
- Türk Ceza Kanunu. (2004). *TC Resmî Gazete* (25611, 26 Eylül 2004).
- Uzun, A. ve Aliağaoğlu, A. (2009). Tokat şehrinde mala karşı suçlar. *The Journal of International Social Research*, 2(8), 430-444.
- Ünal, Ç. (2020). İzmir'in göç analizi. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 25(43), 195-208.
- Üzülmez, İ. (2012). Yaptırım teorisi. İ. Özgenç ve İ. Üzülmez (Ed.), *Ceza Hukukuna Giriş* içinde (ss. 89-105) Anadolu Üniversitesi.

- Yale University. (t.y.). *Multiple linear regression*. 21 Aralık 2022 tarihinde <http://www.stat.yale.edu/Courses/1997-98/101/linmult.htm> ağ adresinden erişildi.
- Yaman, Ö. M. ve Acar, B. (2016). *Disiplinler arası suç ve suçluluk çalışmaları (1923-2015) Bibliyografik bir değerlendirme*. Bir Yayıncılık.
- Yılmaz, A. ve Ergün, S. G. (2006). Türkiye’de Şehir Asayiş Suçları: Dağılışı ve Başlıca Özellikleri. *Milli Eğitim Dergisi*, 34(170), 230-249.
- Yumak, S. (2021). Ceza hukuku bilimleri kavramına genel bir bakış. *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 12(1), 394-411. <https://doi.org/10.21492/inuhfd.773600>

Etik kurul onayı

Bu araştırma; anket ya da ölçek uygulamayı gerektiren, görüşme ve gözlem içeren; doküman, resim, anket vb. diğerleri tarafından geliştirilen ve bu yüzden de kullanım izni gerektiren çalışmalardan biri değildir. Ayrıca bu araştırma, insan veya hayvanlar üzerinde uygulanan klinik ya da deneysel bir çalışma da değildir. Bu nedenle araştırma için etik kurul izni alınmamıştır.

Çıkar çatışması beyanı

Çalışma kapsamında herhangi bir kurum ya da kişi ile çıkar çatışması söz konusu değildir.